

OULUN YLIOPISTO
UNIVERSITY of OULU

KINNUNEN MARIA & PIRHONEN JUSTIINA

VAPAAEHTOISTYÖ VASTAANOTTOKEKUKSESSA:
kasvatustieteiden opiskelijoiden motiiveja turvapaikanhakijoiden
parissa toimimiseen

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Taide- ja taitopainotteinen luokanopettajakoulutus
Intercultural Teacher Education
2016

Luokanopettajankoulutus		Tekijä/Author Maria Kinnunen ja Justiina Pirhonen	
Työn nimi/Title of thesis Vapaaehtoistyö vastaanottokeskuksessa: kasvatustieteiden opiskelijoiden motiiveja turvapaikanhakijoiden parissa toimimiseen			
Pääaine/Major subject Kasvatustiede	Työn laji/Type of thesis Pro gradu -tutkielma	Aika/Year Toukokuu 2016	Sivumäärä/No. of pages 56+5
Tiivistelmä/Abstract <p>Turvapaikanhakijoita koskeva keskustelu on ollut viime aikoina vilkasta ja heihin liittyvät mielipiteet ovat jakautuneet ääripäihin. Pinnalla olleen kielteisen keskustelun rinnalle on noussut vahva halu turvapaikanhakijoiden tilanteen parantamiseksi. Tämä tutkimus selvittää, millaisista syistä ryhmä Oulun yliopiston kasvatustieteiden opiskelijoita hakeutui mukaan Pohjois-Pohjanmaan alueella sijaitsevassa vastaanottokeskuksessa tapahtuvaan vapaaehtoistoimintaan. Toiminta sai alkunsa syksyllä 2015, jolloin ennätysmäärä turvapaikanhakijoita pakeni Eurooppaan. Tässä tilanteessa viranomaisten tekemän työn rinnalle tarvittiin vapaaehtoisia. Oulun yliopisto kasvatustieteiden tiedekunnan opiskelijat vastasivat tähän tarpeeseen aloittamalla vastaanottokeskuksen ja yliopiston välisen vapaaehtoistyöhankkeen. Toiminnan tavoitteena oli edistää turvapaikanhakijoiden esikotoutumista ja kehittää samalla opiskelijoiden kompetensseja monikulttuurisuuden kohtamisessa. Tässä työssä vapaaehtoistyön vaikutuksia tarkastellaan tutkimuksessa paitsi yksilöllisellä, myös yhteiskunnallisella tasolla. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan sitä, miten kohtaamiset vapaaehtoistyössä voivat kehittää tulevien opettajien interkulttuurisia kompetensseja.</p> <p>Tutkimus kuuluu laadullisen tutkimuksen piiriin. Sen teoreettisena viitekehyksenä toimii sosiaalinen konstruktionismi ja analyysimenetelmänä induktiivinen sisällönanalyysi. Sosiaalisen konstruktionismin mukaan tavat ja käsitteet ovat aina kontekstisidonnaisia. Ne ovat rakentuneet puhutun ja kirjoitetun kielen myötä siinä yhteisössä, jossa ne esiintyvät. Tutkimus pyrkii näin ollen etsimään yhden totuuden sijaan vapaaehtoisten henkilökohtaisen kokemusmaailman kautta rakentuneita syitä hakeutua toimintaan. Induktiivisen sisällönanalyysin avulla tunnistimme ja luokittelimme yksilöiden kokemuksia jokaisen henkilökohtaisista lähtökohdista käsin. Nämä menetelmälliset valinnat toivat esiin vapaaehtoistyön motiivien vaihtelun, mutta myös vapaaehtoisten ryhmän moninaisuuden: opiskelijoiden omat lähtökohdat ja kokemukset vaikuttivat vahvasti siihen, miten he näkivät työnsä merkityksen.</p> <p>Aineisto koostuu 17 ennen projektin alkua kirjoitetusta motivaatiokirjeestä, joissa opiskelijat perustelevat syitä hakeutua mukaan vastaanottokeskuksessa tapahtuvaan vapaaehtoistoimintaan. Analysoitaessa kirjeistä nousi esiin kahdeksan kategoriaa: itsensä kehittäminen kohti interkulttuurisia kompetensseja, auttamishalu, vapaaehtoistyön merkityksellisyys, yhdenvertaisuuden edistäminen, pelkojen ja ennakkoluulojen kohtaaminen, kotoutumisprosessin edistäminen, kokemus omasta soveltuvuudesta vapaaehtoistyöhön, sekä reagointi yleisen keskusteluilmapiiirin ja median luoman kuvan kielteisyteen turvapaikanhakijoita koskien. Tutkimus osoittaa, etteivät syyt vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle ole yksiselitteisiä, vaan vapaaehtoisilla on monia toisistaan poikkeavia motiiveja. Syiden takana oli nähtävissä myös vastakkaisia ajattelumalleja. Vapaaehtoistyöhön hakeuduttiin yhtäältä sisäisen äänen sanelemana, mutta toisaalta ulkoisen paineen takia. Aineistosta nousi henkilökohtaisten mikrotason motiivien kehittämisen lisäksi makrotason motiiveja, jotka keskittyivät laajempaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen.</p> <p>Aineistomme kuvasi projektin ensimmäisen vapaaehtoisryhmän näkemyksiä hyvin, koska se kattoi lähes kaikkien vapaaehtoistoimintaan osallistuvien opiskelijoiden vastaukset. Vaikka tuloksia ei voida yleistää, ne antavat kattavan kuvan vapaaehtoistyöprojektin pilottihankkeesta. Tuloksia voidaan tulevaisuudessa hyödyntää yliopiston ja vastaanottokeskuksen välisen yhteistyön kehittämisessä. Tuloksista voidaan hyötyä myös laajemmin yliopiston ja yhteiskunnan eri toimijoiden välisen yhteistyön kehittämisestä.</p>			
Asiasanat/Keywords vapaaehtoistyö, vastaanottokeskus, turvapaikanhakija, sosiaalinen konstruktionismi, induktiivinen sisällönanalyysi			

Sisältö

1	Johdanto	1
2	Turvapaikanhakijat ja vapaaehtoistyö	4
2.1	Turvapaikanhakijoiden oikeuksien takaaminen	5
2.2	Kuka on turvapaikanhakija?	6
2.3	Vapaaehtoistyö	8
2.4	Vapaaehtoistyö vastaanottokeskuksessa ja osana opettajankoulutusta	11
2.5	Kohtaamisen tärkeys eri taustoista tulevien ihmisten välillä	12
3	Teoreettinen ja metodologinen viitekehys	14
3.1	Sosiaalinen konstruktionismi	14
3.2	Sisällönanalyysi	15
4	TUTKIMUSAINEISTO JA ANALYYSI	17
4.1	Tutkimusaineiston hankinta ja valmistelu	17
4.2	Aineiston analyysi vaiheittain	18
4.2.1	<i>Alkuperäisilmausten redusointi</i>	18
4.2.2	<i>Pelkistettyjen ilmausten klusterointi</i>	20
4.2.3	<i>Abstrahointi</i>	21
5	TULOKSET	23
5.1	Itsensä kehittäminen kohti interkulttuurisia kompetensseja	23
5.2	Auttaminen	26
5.3	Vapaaehtoistyön merkityksellisyys	28
5.4	Yhdenvertaisuuden edistäminen	30
5.5	Pelkojen ja ennakkoluulojen kohtaaminen	32
5.6	Kotoutumisprosessin edistäminen	34
5.7	Kokemus omasta soveltuvuudesta vapaaehtoistyöhön	36
5.8	Yleinen keskusteluilmapiiri ja media	38
6	Pohdinta	40
7	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	49
	LÄHTEET	52
	LIIITTEET	

1 Johdanto

Tämä tutkimus selvittää, millaisista syistä ryhmä Oulun yliopiston kasvatustieteiden opiskelijoita hakeutui mukaan Pohjois-Pohjanmaan alueella sijaitsevassa vastaanottokeskuksessa tapahtuvaan vapaaehtoistoimintaan. Yliopiston ja vastaanottokeskuksen välinen toiminta sai alkunsa syksyllä 2015, jolloin ennätysmäärä turvapaikanhakijoita pakeni Eurooppaan aseellisten konfliktien ja maailmalla vallitsevan poliittisen epävakauden seurauksena. Ennennäkemätön tilanne kärjistyi erityisesti syksyn aikana ja useiden valtioiden resurssit ihmisten vastaanottamiseen ja heidän perustarpeistaan huolehtimiseen olivat puutteelliset. Vuoden 2015 loppuun mennessä Suomeen oli saapunut 32 476 turvapaikanhakijaa (Maahanmuuttovirasto, 2016a), mikä näkyi myös Oulun katukuvassa. Muutos totuttuun tilanteeseen oli suuri, sillä edellisvuosina Suomi oli vastaanottanut alle 4000 turvapaikanhakijaa vuodessa (Maahanmuuttovirasto, 2016a). Turvapaikanhakijatilannetta puitiin uutisotsikoissa ja sosiaalisessa mediassa jatkuvasti. Aihe jakoi ihmisten mielipiteitä voimakkaasti. Suuri osa aiheeseen liittyvästä keskustelusta tuntui olevan negatiivissävytteistä, ja avoimen rasistisia kommentteja tuotiin ilmi jopa suomalaisten poliitikkojen keskuudesta.

Pinnalla olleen kielteisen keskustelun rinnalle nousi halu turvapaikanhakijoiden tilanteen parantamiseksi. Monet suomalaiset halusivat vaikuttaa tilanteeseen konkreettisin tavoin, kuten vaatelahjoituksin, tarjoamalla kotejaan hätämajoitusta varten tai hakeutumalla parantamaan turvapaikanhakijoiden tilannetta järjestötoiminnan kautta. Oulun yliopisto kasvatustieteiden tiedekunnan opiskelijat reagoivat tilanteeseen aloittamalla vastaanottokeskuksen ja yliopiston välisen vapaaehtoistyöhankkeen. Vapaaehtoisprojekti oli ensimmäisiä yliopiston ja vastaanottokeskuksen välisiä hankkeita Suomessa. Kärjistyneet mielipiteet herättivät myös meissä halun auttaa, jonka pohjalta hakeuduimme mukaan kyseiseen vapaaehtoistoimintaan. Toiminnan tavoitteena on edistää turvapaikanhakijoiden esikotoutumista ja tukea samalla kasvatustieteen opiskelijoiden taitoja ja kompetensseja monikulttuurisuuden parissa. Toiminta tähtää myös yhteishengen luomiseen vapaaehtoisten ja turvapaikanhakijoiden välille, suomen kielen taitojen edistämiseen, turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunteen luomiseen, sekä suomalaisen kulttuurin eri elementtien esille tuomiseen. Hanke edistää omalta osaltaan yliopiston laissa säädettyä tehtävää, jonka mukaan sen tulee edistää ihmiskunnan hyvinvointia ja toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa (Suomen laki, 2009/558, §2).

Koska koimme vastaanottokeskuksessa tapahtuvan toiminnan mielekkääksi auttamisväyläksi heti ensimmäisestä vierailusta lähtien, tuntui luontevalta lähteä tutkimaan valitsemaamme aihetta asian tiimoilta. Hankkeessa on mukana itsemme mukaan lukien noin parikymmentä opiskelijaa, joista suurin osa on Intercultural Teacher Education ja Education and Globalization -ohjelmien opiskelijoita. Tutkimusaiheesta keskustellessamme huomasimme, että lähdimme itse vapaaehtoistyön pariin täysin erilaisista syistä. Toinen meistä oli halunnut auttaa turvapaikanhakijoita jo pidemmän aikaa, mutta sopiva väylä oli puuttunut. Toinen taas hakeutui mukaan, koska huomasi omaavansa ennakkoluuloja ja pelkoja turvapaikanhakijoita kohtaan. Tämän pohjalta aloimme kiinnostua siitä, miksi muut opiskelijat halusivat kyseiseen toimintaan. Halusimme selvittää millaisia yhtäläisyyksiä ja eroja kasvatustieteiden opiskelijoilla olisi vastaanottokeskuksessa tapahtuvaan vapaaehtoistyöhön liittyen. Vapaaehtoistyötä koskevissa tutkimuksissa painopiste on useimmiten sen vaikutuksissa työntekijöihin (esimerkiksi Clark, 2011). Motiiveja vapaaehtoistyöhön hakeutumisen taustalla on se sijaan tutkittu verrattain vähän, jonka vuoksi päätimme lähteä tutkimaan aihetta syvemmin. Mielestämme ennen toiminnan aloittamista ilmenevien motiivien tutkiminen on tärkeää ja kiinnostavaa, sillä ainoastaan ennakkoon kerätystä aineistosta on mahdollista saada selville alkuperäiset syyt toimintaan hakeutumiselle.

Valitsimme tutkimuksemme teoreettiseksi viitekehyykseksi sosiaalisen konstruktionismin. Sen mukaan esimerkiksi tavat ja käsitteet ovat aina kontekstisidonnaisia ja rakentuneet omalla tavallaan siinä yhteisössä, jossa ne esiintyvät (Irwin, 2011, 100). Näin ollen tutkimus pyrkii yhden totuuden etsimisen sijaan ymmärtämään vapaaehtoisten henkilökohtaisia, kokemusmaailman kautta rakentuneita syitä toimintaan hakeutumiselle. Analyysimenetelmänä toimi induktiivinen sisällönanalyysi, jonka koemme tukevan hyvin teoreettista viitekehystämme. Induktiivinen sisällönanalyysi ei etsi yhtä lopullista totuutta, vaan pyrkii tuomaan esille sen, miten ihminen rakentaa maailman omien kokemustensa kautta (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 103-104). Näistä lähtökohdista lähdemme etsimään vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

1. Miksi kasvatustieteiden opiskelijat haluavat mukaan vapaaehtoistoimintaan vastaanottokeskuksessa?
2. Miten nämä syyt ovat jaettavissa henkilökohtaisille ja yhteiskunnallisille tasoille?

Aineistomme koostuu kasvatustieteiden opiskelijoiden 17 motivaatiokirjeestä, joissa he perustelevat syitä sille, miksi he halusivat mukaan vastaanottokeskuksen ja yliopiston väliseen

toimintaan. Kirjeet on kirjoitettu ennen toiminnan alkamista ja ne olivat edellytyksenä siihen osallistumiselle. Vaikka vapaaehtoiset ovat samasta tiedekunnasta, on tutkimamme opiskelijaryhmä heterogeeninen, sillä joukossa on yksilöitä monista eri kansallisuuksista. Uskomme tämän antavan erityisen näkökulman tutkimukseemme.

Työmme koostuu seitsemästä osasta. Avaamme aluksi tutkimuksemme taustaa luomalla silmäyksen vallitsevaan turvapaikanhakijatilanteeseen: ketä turvapaikanhakijat ovat, miten heidän oikeuksiaan pyritään turvaamaan ja millaisen asenneilmapiirin he kohtaavat Suomeen tullessaan? Tämän jälkeen käsittelemme vapaaehtoistyöhön liittyviä teemoja. Määrittelemme vapaaehtoistyön käsitettä ja kerromme sen kehityksestä Suomessa, jonka jälkeen tarkastelemme sen vaikutuksia yksilöllisellä ja yhteiskunnallisella tasolla. Käsiteltyämme vapaaehtoistyötä yleisemmällä tasolla keskitymme tutkimuksemme kohteena olevaan Oulun yliopiston järjestämään esikotouttavaan toimintaan ja sen tavoitteisiin. Taustan avaamisen jälkeen tuomme ilmi tutkimuksemme teoreettiset ja menetelmälliset lähtökohdat luvussa 3. Luomme sitten katsauksen tutkimusaineistoomme ja käymme analyysimme läpi vaihe vaiheelta. Luvussa 5 tuomme esille tutkimuksemme keskeisimmät tulokset, joiden merkitystä ja erilaisia tasoja pohdimme seuraavassa luvussa. Lopuksi tuomme ilmi tutkimuksemme kannalta oleelliset seikat luotettavuuteen ja eettisyyteen liittyen.

2 Turvapaikanhakijat ja vapaaehtoistyö

Kielteinen ilmapiiri turvapaikanhakijoita kohtaan on ollut yhtenä tärkeänä syynä paitsi vapaaehtoistyöhön hakeutumisellemme, myös tutkimuksemme synnylle. Ennakkoluulot ja kielteiset asenteet eivät ole ainoastaan omakohtaisia kokemuksiamme, vaan ne ovat totta niin meillä kuin maailmallakin (Finney & Peach, 2013; Zick, Küpper & Hövermann, 2011). Avaamme alla lyhyesti maahanmuuton historiaa ja sen vaikutuksia kantaväestön asenteisiin. Siirrymme sitten tarkentamaan turvapaikanhakijatilannetta Suomessa ja vastaamme kysymykseen siitä, kuka turvapaikanhakija on. Tämän jälkeen tarkastelemme vapaaehtoistyötä ja sen vaikutuksia yksilöön ja yhteiskuntaan. Lopuksi keskitymme tutkimuksemme kohteena olevaan Oulun yliopiston ja vastaanottokeskuksen väliseen esikotouttavaan toimintaan ja sen tavoitteisiin.

Tämä päivän yhteisöt ovat moninaisempia kuin koskaan aiemmin. Moninaisuus voidaan ymmärtää eroiksi erilaisten sosiaalisten ryhmien välillä, esimerkiksi rotuun, etniseen taustaan, sosiaaliluokkaan, ikään tai uskontoon liittyen. Moninaisuuden lisääntymisen taustalla on useita tekijöitä, joista yksi on muuttoliikkeen aikaansaamat muutokset väestörakenteessa. Yksi merkittävimmistä muuttoliikkeen takana olevista syistä on pako sotaa, sortoa tai poliittista vainoa oman hengen pelastamiseksi. Usein moninaisuutta ei ymmärretä rikkautena, vaan se voi johtaa syrjintään ja negatiivisiin asenteisiin erilaisuutta kohtaan. (Acquah, 2015, 13-14; Sisäministeriö, 2013, 6) On tutkittu, että maahanmuuttajiin kohdistuviin asenteisiin vaikuttavat muun muassa asuinpaikkakunta, koulutus ja ammatti (Jaakkola, 2009, 22-27). Tutkimuksessa on selvinnyt, että korkeakoulututkinnon suorittaneet ja korkeassa virassa, kuten johtotehtävissä olevat henkilöt ovat myönteisempiä esimerkiksi ulkomaalaisia työnhakijoita kohtaan, siinä missä alhainen koulutustausta on usein yhdistetty etniseen syrjintään (Coenders, Scheepers & Lubbers, 2003; Jaakkola, 2009, 26-27). Seurattuamme syksyn 2015 uutisia olemme huomanneet, ettei korkea-arvoinen virka ole kuitenkaan estänyt epäasiallisten turvapaikanhakijoita koskevien mielipiteiden esittämistä julkisesti (esimerkiksi Laakso, 2015).

Coenders kumppaneineen (2003) on huomannut eurooppalaisten asenteissa yhtäläisyyksiä ennakkoluuloissa ja käsityksissä maahanmuuttoon liittyen. Koko Euroopan alueella maahanmuuttoa vastusti puolet väestöstä ja pakolaisia noin yksi kolmasosa. Tulokset viittasivat myös syrjintään, sillä noin viidesosa eurooppalaista toi ilmi pitävänsä tietoisesti etäisyyttä

erilaisen etnisen taustan omaavaan kansalaiseen tai ryhmään. Noin neljäsosa ihmisistä vastusti monikulttuurista yhteiskuntaa ja näki sen rajojen tulleen jo vastaan. (Coenders ym., 2003) Jos neljäsosa eurooppalaisista oli tätä mieltä jo vuonna 2003, niin vuoden 2015 turvapaikanhakija tilanne ei varmasti ole parantanut edellä kuvattua asenneilmapiiriä.

Kaukainen sijainti, vähäinen työvoiman tarve sekä vaikeasti opittava kieli ovat syitä, joiden vuoksi Suomeen on muuttanut verrattain vähän ihmisiä vuosien saatossa (Sisäministeriö, 2013, 3-5). Tilanne on kuitenkin muuttunut hiljattain, kun Suomi on useiden muiden Euroopan valtioiden tavoin vastaanottanut parin vuoden aikana moninkertaisen määrän turvapaikanhakijoita edellisvuosiin verrattuna. Turvapaikanhakijoiden tullessa Suomeen vuonna 2015 media oli täynnä keskustelua turvapaikanhakijoiden tilanteesta. Omiin arkihavaintoihimme perustuen tuntui, etteivät suomalaiset suhtautuneet tilanteeseen kovinkaan avarakatseisesti. Jaakkolan (2009, 22) tutkimuksen mukaan suomalaisten asenteet maahanmuuttajia kohtaan ovat muuttuneet ajan mittaan melko negatiivisista myönteisemmäksi. Vuoden 2015 aikana suomalaisten mielipiteet kuitenkin kärjistyivät ja jopa poliitikot toivat julki rassistisävytteisiä mielipiteitään turvapaikanhakijoita koskien (esimerkiksi Tolonen, 2015).

2.1 Turvapaikanhakijoiden oikeuksien takaaminen

Pakolaiset ja turvapaikanhakijat ovat Suomessa kansainvälisesti katsottuna melko uusi ilmiö. Suurin osa suomalaisista sai kokemuksia ilmiöstä ensimmäistä kertaa vasta somalipakolaisten saapuessa 1990-luvun alussa. (Pakolaisapu, 2016a) Vuosina 1973-2012 Suomeen on saapunut ainoastaan 42 524 pakolaista, eli Suomessa asuvista ulkomaalaisista vain pieni osa on pakolaistaustaisia. Turvapaikkaa hakeneiden henkilöiden määrä on vaihdellut vuosittain 1000 ja 4000 välillä. Vuonna 2015 turvapaikkahakemuksia tuli Suomeen ja Eurooppaan ennätysmäärä, ja joulukuun loppuun mennessä Suomeen oli saapunut 32 476 turvapaikanhakijaa. (Maahanmuuttovirasto, 2016a) Eniten hakijoita saapui Irakista, Afganistanista, Somaliasta ja Syyriasta (Eurostat, 2015).

Sotien ja konfliktien vuoksi pakolaisvirrat ovat olleet välillä suuria. Näissä tilanteissa maataan pakenevien ihmisten oikeuksia on ollut vaikea valvoa. Tämän vuoksi heidän oikeudellinen asemansa on pyritty turvaamaan lainsäädännössä. Tärkeimpänä näistä voidaan pitää vuonna 1951 laadittua YK:n pakolaissopimusta eli Geneven sopimusta, joka velvoittaa valtioita suojelemaan henkilökohtaisen vainon kohteeksi joutuneita. Sopimuksessa määritellään muun muassa pakolaisuuden kriteerit, heidän oikeutensa sekä palautusta koskevat ehdot.

Sopimuksen mukaan henkilöä ei voida palauttaa alueelle, jossa hänen turvallisuuttaan ei pystytä takaamaan. (YK:n yleiskokous, 2010)

Suomessa Geneven sopimus sai oman muotonsa vuonna 1968, kun pakolaisten oikeusasemaan koskeva yleissopimus astui voimaan (Suomen laki, 1968/77). Ensimmäinen maahanmuuttajia ja turvapaikanhakijoita koskeva kotoutumiseen liittyvä laki astui voimaan vuonna 1999 (Suomen laki, 1999/493; Sisäministeriö, 2013, 8). Tällä hetkellä voimassa oleva kotoutumista edistävä laki on vuonna 2011 uudistettu versio edellä mainitusta. Kotoutumislaki pyrkii edistämään erilaisin keinoin paitsi maahanmuuttajien kotoutumista ja turvaamaan heidän taloudellisen tilanteensa uuden elämän alkuun pääsemisessä, myös lisäämään heidän aktiivista toimintaansa yhteiskunnassa ja tukemaan heidän tasa-arvoista asemaansa suhteessa kantaväestöön. (Suomen laki, 2010/1386, §1)

Toinen turvapaikanhakijoiden oikeuksia koskeva tärkeä asiakirja on vuonna 2003 laadittu Dublin-sopimus, joka asettaa jäsenmaille tietyt ehdot turvapaikkahakemusten käsittelemisessä. Sopimuksen mukaan turvapaikkahakemus tulisi käsitellä aina siinä maassa, jonne hakija ensimmäisenä saapuu. Tästä johtuen Euroopan Unionin rajamaat joutuvat kohtaamaan ja kantamaan suurimman vastuun hakemusten käsittelemisessä. Tilanne on ongelmallinen, sillä useiden rajamaiden resurssit ja taloudellinen asema ovat jo lähtökohtaisesti heikommat esimerkiksi Pohjoismaihin verrattuna. Tämän vuoksi kyseisillä mailla on hankaluuksia tarjota suojelua ja apua sitä tarvitseville. (European Council on Refugees and Exiles, 2016; ks. myös The Council, The European Parliament and The Commission, 2013) Vuoden 2015 pakolaistilanne on korostanut tätä ongelmaa entisestään, joka on johtanut Dublin-sopimuksen toimivuuden kyseenalaistamiseen.

2.2 Kuka on turvapaikanhakija?

Turvapaikanhakijaksi määritellään henkilö, joka pyytää suojaa ja oleskelulupaa toisesta maasta jouduttuaan kotimaassaan vainon kohteeksi rodun, uskonnon, kansalaisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi (Eurostat, 2015). Henkilö voi hakea turvapaikkaa jättämällä maahan tullessaan turvapaikkahakemuksen rajaviranomaiselle tai poliisille. Hakemuksen jätettyään turvapaikanhakija majoitetaan johonkin turvapaikanhakijoille tarkoitetuista vastaanottokeskuksista, jonne hän jää odottamaan mahdollista pakolaistatuksen mahdollistavaa oleskelulupapäätöstä. (Lukkaroinen,

2005, 12) Tilastojen valossa myönteistä oleskelulupapäätöstä ja pakolaisstatuksen myöntämistä ei voida pitää itsestäänselvyytenä, sillä esimerkiksi vuonna 2015 Suomessa tehdyistä 324 76:ta turvapaikkahakemuksesta ainoastaan 1628 sai myönteisen kansainvälisen suojelun päätöksen ja 251 oleskeluluvan muista syistä turvapaikkaprosessin yhteydessä. Loput päätöksistä olivat kielteisiä, tutkimatta jätettyjä tai rauenneita turvapaikkahakemuksia. (Maahanmuuttovirasto, 2016a)

Turvapaikanhakija voi saada oleskeluluvan Suomessa useammalla eri tavalla. Mikäli henkilöä eivät koske aiemmassa kappaleessa määritellyt syyt turvapaikan hakemista koskien, voidaan hakijalle myöntää oleskelulupa myös toissijaisen tai humanitäärisen suojeluun perustuen. Toissijaisen suojelun voi saada henkilö, jolla on uhkana joutua kotimaassaan henkilökohtaisen, epäinhimillisen ja ihmisarvoa loukkaavan kohtelun, kuten teloituksen tai kidutuksen uhriksi. Humanitäärisen suojelu koskee sen sijaan henkilöitä, joiden kotimaan turvallisuus on alhaisella tasolla esimerkiksi ympäristökatastrofin, aseellisen selkkauksen tai vaikean ihmisoikeustilanteen vuoksi. (Maahanmuuttovirasto, 2016b) Yllä mainittujen syiden lisäksi Suomi on monien muiden maiden tavoin sitoutunut vastaanottamaan tietyn kiintiön verran pakolaisia alueilta, joilla vallitsevat epäinhimilliset olot. Vuodesta 2001 alkaen Suomeen otettavien kiintiöpakolaisten määrä on ollut 750 henkilöä vuodessa. Eduskunta voi kuitenkin päättää mahdollisista lisäkiintiöistä, joiden myötä Suomeen otettiin esimerkiksi vuonna 2015 Syyrian vaikean tilanteen vuoksi 1050 kiintiöpakolaista. (Maahanmuuttovirasto 2016a) Eri maiden pakolaiskiintiöitä tarkastellessamme huomasimme Suomen pakolaiskiintiön olevan kutakuinkin linjassa naapurimaamme Ruotsin kanssa, jonka pakolaiskiintiö on vuosittain 1700-1900. Vastaanotettujen turvapaikkahakemusten kokonaismäärä on kuitenkin maissa hyvin erilainen, sillä Ruotsiin saapui vuoden 2015 aikana yli 160 000 turvapaikanhakijaa Jos jää aikaa, etsitään vielä luku Ruotsin 2015 hyväksytyistä turvapaikkahakemuksista (Migrationsverket, 2016).

Turvapaikan hakemiseen liittyy monia ongelmallisia tekijöitä, joista yksi on tarvittavien matkustusasiakirjojen hankkiminen lähtömaassa. Henkilö ei voi hakea turvapaikkaa ennakoon kotimaasta lähtiessään, sillä hakuprosessi voi käynnistyä lain mukaan vasta henkilön saapuessa maahan, josta hän aikoo hakea turvapaikkaa. Esimerkiksi virallisesti Suomeen EU:n ulkopuolelta matkustavalla henkilöllä on oltava passi ja viisumi. Lähtömaassa voi olla sekasortoisen tilanteen, henkilökohtaisen vainon tai yleisten säädösten vuoksi kuitenkin mahdotonta hankkia mitään EU:n alueella hyväksyttäviä matkustusasiakirjoja. Esimerkiksi viisumia ei voida myöntää lähtömaassa henkilöille, joiden oletetaan hakevan turvapaikkaa.

Tarvittavien asiakirjojen hankkimisen mahdottomuus johtaa ihmisiä vaarallisille reiteille salakuljetuksen ja väärennettyjen asiakirjojen turvin. (Pakolaisneuvonta ry, 2016; Pakolaisapu, 2016a) Suurimmalla osalla Suomeen tulevista turvapaikanhakijoista ei ole passia tai muuta asiakirjaa, joka todistaisi heidän henkilöllisyytensä. Pakolaisuudessa eläminen tai turvapaikanhakijaksi lähteminen ei ole kuitenkaan laitonta, sillä Geneven pakolaissopimus antaa ihmiselle oikeuden oleskella maassa, oli hän päässyt sinne millä keinolla hyvänsä. (Pakolaisapu, 2016a; YK:n yleiskokous, 2010).

Pakolaisstatuksen saaneita pyritään integroimaan suomalaiseen yhteiskuntaan kotouttavan toiminnan ja kotoutumisen keinoin. Siinä missä kotouttaminen tapahtuu viranomaisten toimesta, kotoutumisella pyritään edistämään jokaisen maahanmuuttajan mahdollisuuksia integroitua suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin unohtamatta yksilön omia juuria. (Suomen laki, 2010/1386, §3; Suomen laki, 1999/493, §2) Vastaanottokeskuksessa tehtävä vapaaehtoistyö on esikotouttavaa, sillä turvapaikanhakijoilla ei ole varmaa tietoa turvapaikan saamisesta Suomessa. Kotouttavaa ja esikotouttavaa toimintaa tehdään paljon, mutta tilanne pysyy haastavana monien käytännöllisten ja rakenteellisten syiden, kuten taloudellisten resurssien puutteen ja henkilöstövajeen vuoksi. Hätmajoitus- ja vastaanottokeskukset sijoitetaan usein kauas kantaväestön asutuksesta ja keskustasta, jolloin turvapaikanhakijat ovat melko eristyksissä sen hetkisestä asuinkaupungistaan. Heidän kotoutumistaan ja osallistumistaan yhteiskuntaan hidastaa myös työlupien saamisen vaikeus ja hakemusten käsittelyaikojen hitaus. Edellä mainittujen syiden vuoksi kantaväestön ja turvapaikanhakijoiden välistä kommunikoinnin edistämiseen pyrkivä vapaaehtoistoiminta voidaan nähdä todella tarpeellisena.

2.3 Vapaaehtoistyö

Käsitys vapaaehtoistyöstä on muuttunut historian aikana. Musickin ja Wilsonin (2008, 3) mukaan vapaaehtoistyötä ei ole tutkittu empiirisesti kovin pitkälle, sillä se on pitkään nähty vain yhtenä vapaa-ajanviettotapana. Moderni vapaaehtoistyön käsite onkin saanut alkunsa vasta silloin, kun työ ja vapaa-aika on pystytty erottamaan toisistaan lyhentyneiden työpäivien myötä. Toisten auttaminen ei kuitenkaan ole uusi ilmiö, sillä auttamista on pidetty tärkeänä yhteisöjen sisällä aina. Hieman uudempana ilmiönä voidaan pitää avun ulottamista myös itselle vieraisiin henkilöihin. (Ojanen, 2001, 95) Nykyisin ihmiset osallistuvat eri puo-

lilla maailmaa vapaaehtoistyöhön parantaakseen esimerkiksi terveystalvelujen ja koulutuksen laatua, ehkäistäkseen katastrofeja ja väkivaltaisia konflikteja sekä taistellakseen köyhyyttä ja syrjintää vastaan (Leigh, 2011).

Vapaaehtoistyö sai alkunsa Suomessa 1800-luvun lopulla, kun käsitys yhteiskunnasta ja sen rakenteista uudistuivat vanhojen luokkarajojen rikkoutuessa. Muutosten myötä kansalaiset alkoivat reagoida yhteiskunnallisiin epäkohtiin aloittamalla lukuisia vapaaehtoistyövoimalla pyöriviä liikkeitä sosiaalityön, sivistyksen, kansanterveyden ja politiikan kentillä. (Markkola, 2005, 39-40) Ensimmäiset organisoidut vapaaehtoistyömuodot syntyivät ylempiluokkaisten naisten toimesta, jotka kokoontuivat säännöllisesti auttamaan heitä huonommassa asemassa olevia ja edistämään heidän sosiaalisia oikeuksiaan. 1800-luvun lopun aktiivisen kauden jälkeen vapaaehtoistoiminnan kehitys hidastui useiksi vuosikymmeniksi Neuvostoliiton epävakaa poliittisen tilanteen ja maailmansotien myötä. Sotien jälkeen alkoi kuitenkin uusi nousukausi, kun kansalaisjärjestöt pyrkivät järjestämään ihmisille vapaa-ajan aktiviteetteja viimeisten vuosikymmenten jättämien traumojen lievittämiseksi. (Harju, 2009, 13-20)

Vaikka Suomi kuuluu nykyisin hyvinvointivaltioihin ja sosiaaliturvajärjestelmä pitää huolta kansalaisistaan, on vapaaehtoistyöllä yhä merkittävä asema suomalaisessa yhteiskunnassa. Noin 75% suomalaisista kuuluu elämänsä aikana johonkin vapaaehtoistyöjärjestöön, joiden mahdollistamissa puitteissa suurin osa vapaaehtoistyöstä toteutetaan. Tämän lisäksi merkittävä määrä vapaaehtoistyötä tehdään talkoovoimin esimerkiksi urheiluseurojen sisällä tai epäsuoralla tavalla, kuten naapureiden auttamisena. Iäkkäät osallistuvat vapaaehtoistyöhön nuoria useammin. Kohteista suosituimmiksi valikoituvat urheilutoiminta, sosiaali- ja terveysalaan liittyvä toiminta, toiminta lasten ja nuorten hyväksi, uskonnollinen toiminta sekä omaan lähiyhteisöön liittyvä toiminta. (Harju, 2009, 28-45)

Vapaaehtoistyöhön ja sitä tekeviin ihmisiin liitetään usein halu auttaa (Ojanen, 2001, 105). Mitä tahansa auttamistyötä ei voida kuitenkaan laskea vapaaehtoistyön piiriin, sillä se perustuu järjestettyyn tarkoitukselliseen toimintaan. Toiminnan tarkoitus ja kohde voivat vaihdella paljon joka voi liittyä moneen elämän alueeseen kuten vapaa-aikaan, työelämään, koulutukseen, asumiseen ja ympäristöön. On tärkeää, että yksilö tekee vapaaehtoistyötä vapaasta tahdosta ulkoisen paineen tai velvollisuudentunteen sijaan, jotta hänellä olisi motivaatiota jatkaa työtä pitkäjänteisesti (Hustnix & Lammertyn, 2003, 168; Koskiaho, 2001, 16; Ojanen, 2001, 95). Nyky-Suomessa auttamisen ei tarvitse olla suunniteltua, mutta vapaaehtoistyö

perustaa itsensä usein siihen, että muiden auttaminen on paitsi etuoikeus, myös velvollisuus (Ojanen, 2001, 105).

Yhdistyneiden kansakuntien tekemän vapaaehtoistyö-raportin mukaan vapaaehtoistyö on hyvä perusta ihmissuhteiden kehittämiseksi. Vapaaehtoisena toimiessaan yksilö voi kokea itsensä tarpeelliseksi jäseneksi yhteisönsä sisällä. Työryhmä painottaa ihmissuhteiden muodostamisen tärkeyttä, ja sen yhteyttä hyvinvoivaan yksilöön ja yhteisöön. Vapaaehtoistyössä korostuvat arvot ovat yhteydessä hyvään elämänlaatuun. (Leigh, 2011) Sen avulla on mahdollista tehdä jotakin toisen yksilön, ryhmän tai asian hyväksi (Ojanen, 2001, 96).

Vapaaehtoistyöhön osallistuminen on osa usean ihmisen arkipäivää ja hyvän elämän kokemusta (Nylund & Yeung, 2005, 15). Se voi tutkitusti parantaa ihmisten elämänlaatua ja hyvinvointia (Leigh, 2011). Vapaaehtoistyö voi tarjota levähdys- ja pysähtymispaikan monenlaisille ihmisille elämänvaiheeseen tai- tilanteeseen katsomatta. Ihmisten kohtaaminen ja yhteisölliseen toimintaan osallistuminen voivat antaa uutta suuntaa yksilön elämään. (Nylund & Yeung, 2005, 15) Hyvinvoinnin edellytyksinä pidetään usein terveyttä, koulutusta ja työtä. Olennaista ovat kuitenkin myös osallisuus, voimaantuminen ja kansalaisaktiivisuus, jotka korottavat vapaaehtoistyön tärkeyden uudelle tasolle. (Clark, 2011) Oma hyvinvointi antaa voimia edistää yhteistä oikeutta, sekä kantaa vastuuta myös itselle vieraista ihmisistä ja eri taustoista lähtöisin olevista henkilöistä (Ojanen, 2001, 96).

Vapaaehtoistyöhön ryhtyvällä henkilöllä on mahdollisuus kehittää auttamisen ohessa monia henkilökohtaisia ominaisuuksiaan, kuten valmiuksia erilaisuuden kohtaamiseen, kriittistä ajatteluun ja oman maailmankuvan laajentamiseen. Työ antaa mahdollisuuden kohdata ihmisiä ja olla läheisessä kontaktissa niihin, joiden kanssa ei muuten välttämättä olisi missään tekemisissä. Erilaisuutta kohdatessaan yksilö voi oppia ymmärtämään ja hyväksymään eroja ihmisten välillä (Ropo & Eriksson, 2001, 51-52). Hyvin toimiva vapaaehtoistyö tarjoaa lisäksi valmiuksia kriittiseen ajatteluun, jonka avulla yksilöt voivat itse oppia arvioimaan yhteiskunnan sosiaalisia ja ekonomisia rakenteita (Kurki, 2001, 88-91). Vapaaehtoistyö tarjoaa mahdollisuuden laajentaa vapaaehtoisen omaa maailmankuvaa, ja haastaa parhaimmillaan tämän aiemmat ajatusmallit ja vallitsevat toimintatavat (Ropo & Erikson, 2001, 52).

Vapaaehtoistyö antaa työkaluja päivittäisten kokemusten peilaamiseen laajemmassa yhteydessä, joka auttaa myös omien arvojen tunnistamisessa. Ihminen rakentaa tietoaan omien kokemusten perustalle, jolloin on olennaista, että yksilö tiedostaa omat ajatuksensa. (Kurki,

2001, 88-91) Vapaaehtoisuuteen liitetään usein arvoja oikeudenmukaisuuteen, tasavertaisuuteen ja vapauteen liittyen (Clark, 2011). Yksilöt eivät tee työtä yksin omista syistä joutuena, vaan usein osallisuuden takana ovat omat syvemmällä olevat uskomukset ja arvot. Ihmisarvoinen yhteisö tarvitsee edetäkseen ja toimiakseen arvoja luottamuksesta, solidaarisuudesta ja molemmin puoleisesta arvostuksesta, jotka ovat vahvasti läsnä vapaaehtoistyössä. (Pansieri, 2011)

Yllä mainitut vapaaehtoistyön vaikutukset ovat pääasiassa myönteisiä. Vapaaehtoistyöhön liittyy kuitenkin myös elementtejä, joilla voi olla kielteisiä vaikutuksia toiminnan molemmille osapuolille. Opiskelijoiden tekemä vapaaehtoistyö nähdään usein myönteisenä kansalaisaktiivisuutena, jonka hyötyjä pidetään helposti itsestäänselvyytenä. Toiminnan nähdään hyödyttävän paitsi opiskelijoita itseään, myös paikallisia yhteisöjä ja yliopistoja. Tämänkaltaisen kritiikittömän näkökulman on huolestuttava, sillä sen myötä voidaan esimerkiksi tahattomasti ylläpitää epätasa-arvoa ja epäoikeudenmukaisuudesta eri osapuolten välillä. (Holdsworth & Quinn, 2010, 123-124) Epätasa-arvoisuus voi ilmentyä vapaaehtoistyössä esimerkiksi erilaisten kulttuurien kohdatessa. Vapaaehtoistyön kohteena on usein jokin vähemmistö tai heikomman sosioekonomisen aseman omaava ryhmä. Vapaaehtoistoiminta voi pahimmillaan mahdollistaa vallan väärinkäytön (Nylund & Yeung, 2005, 30). Suurimmalla osalla vapaaehtoisista ei ole syvää tuntemusta niistä kulttuurisista taustoista joita turvapaikanhakijoilla on. Tämän vuoksi on mielestämme tärkeää huomioida kulttuurisensitiivisyys, vastavuoroisuus ja jokaisen yksilön lähtökohdat, jotta niin vapaaehtoisia kuin vastapuoltakin voidaan tukea.

2.4 Vapaaehtoistyö vastaanottokeskuksessa ja osana opettajankoulutusta

Tutkimamme vapaaehtoistoiminnan avulla pyritään avaamaan pitkäaikainen yhteistyö Oulun yliopiston ja Pohjois-Pohjanmaalla sijaitsevan vastaanottokeskuksen välille. Toiminnan tavoitteena on edistää turvapaikanhakijoiden esikotoutumista ja tukea kasvatustieteen eri alojen opiskelijoiden taitoja, arvoja ja kompetensseja monikulttuurisuuden parissa. Vastaanottokeskuksessa tehtävä yhteistyö tukee Kaukon (2015) tekemää väitöskirjaa, jossa hän tutki sitä, kuinka yksintulleiden turvapaikanhakijatyttöjen osallisuutta ja hyvinvointia oli mahdollista edistää yhteiskunnassamme. Projektin tarkoituksena on madaltaa opiskelijoiden kynnystä lähteä mukaan vapaaehtoistoimintaan, joka tarjoaa heille mahdollisuuden toimia aktiivi-

visina kansalaisina nyky-yhteiskunnassa. Samalla projekti antaa opiskelijoille kosketuspinnan erilaisuuden kohtaamiseen ja mahdollisuuden vaikuttaa ajankohtaiseen aiheeseen. Vapaaehtoistoiminta on alkanut syksyllä 2015 pilottihankkeen muodossa. Toiminta on koettu antoisaksi ja syksystä 2016 lähtien toiminta pyritään vakinaistamaan viiden opintopisteen laajuiseksi kurssiksi Oulun yliopistossa.

Tutkielma keskittyy 16-24-vuotiaiden nuorten miesten kanssa tehtävään vapaaehtoistyöhön. Opiskelijat toimivat useammassa eri ryhmässä, ja toiminta on mietitty kohderyhmää ajatellen. Opiskelijoilla on vapaat kädet toiminnan suunnittelemista ajatellen. Heidän tulee kuitenkin pyrkiä kulttuurisensitiivisyyteen ja huomioida turvapaikanhakijoiden tarpeita toiminnassaan. Tavoitteena on yhteishengen luominen vapaaehtoisten ja turvapaikanhakijoiden välille, suomen kielen taitojen edistäminen, turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunteen luominen, sekä suomalaisen kulttuurin eri elementtien esille tuominen. Toiminnan tavoitteena on auttaa turvapaikanhakijoita omaksumaan kielellisiä, sosiaalisia ja kulttuurisia taitoja, jotta he voisivat osallistua tulevaisuudessa suomalaiseen yhteiskuntaan ja kokisivat olevansa osa sitä. Turvapaikanhakijat saavat mahdollisuuden oppia suomen kielen alkeita toiminnan lomassa esimerkiksi suomalaisten pelien kuten mölkyn ja yhteislaulujen muodossa.

2.5 Kohtaamisen tärkeys eri taustoista tulevien ihmisten välillä

Banksin (1994) mukaan moninaisuuden mukanaan tuomat ongelmat kasvavat kulttuurien kohdatessa. Tämän vuoksi on tärkeää löytää johtajia, kasvattajia ja poliitikkoja, jotka edistävät avoimen keskustelun ja luovuuden kautta erilaisista etnisistä taustoista tulevien ihmisten kommunikointia. Moni ryhmässä oleva opiskelija valmistuu opettajaksi ja kasvatusalan ammattilaiseksi. Moninaisessa Suomessa ja entistä globaalimmassa maailmassa yksilö kohtaa todennäköisesti itselle vieraita tapoja, taustoja ja kulttuureja. Jokainen lapsi omaksuu lähipiirinsä kulttuuriset olettamukset, arvot, näkemykset, väärinymmärrykset ja stereotypiat. (Banks, 1994, 3-7) Kaikilla oppilailta ei ole samanlaisia valmiuksia erilaisuuden kohtaamiseen. Banks (1994) toteaa, että vähemmistöstä tuleva lapsi haastaa usein kouluun mennessään ne oman kasvatuksensa kulttuuriset olettamukset, joita kantaväestön lapset harvemmin kohtaavat. Jotta lapset kasvavat ymmärtämään muuttuvaa ja moninaista maailmaa, on heidän tärkeää omaksua monikulttuurisia taitoja. (Banks, 1994, 3-7) On tärkeää, että pienestä pitäen kohdataan erilaisuutta ja haastetaan omat ajattelumallit.

Vapaaehtoistyö on suunnattu yliopistossa erityisesti kasvatustieteiden opiskelijoille ja suurin osa toiminnan vapaaehtoisista on opettajaopiskelijoita. Yksi parhaimmista kotoutumista ja hyvinvointia edistävästä tahoista on koulu. Suomessa on yhä enenevässä määrin luokkia, joissa monikulttuurisuus on osa jokapäiväistä elämää ja on vaikea löytää yhteisöä, jossa kaikki puhuisivat äidinkielenään ainoastaan suomea. Tulevassa työssä opettajat tulevat tarvitsemaan taitoja erilaisuuden kohtaamiseen, eri taustoista tulevien oppilaiden tarpeiden näkemiseen ja niihin vastaamiseen. Uusikylä (2001) kannattaa ajatusta kasvatustieteiden opiskelijoiden toimimisesta jossakin vapaaehtoistyössä opintojen ohella. Sen myötä opiskelijat saivat kosketusta harjoitteluissa ja yliopistossa vietettyjen tuntien lisäksi myös erilaiseen ulkomaailmaan. (Uusikylä, 2001, 113-115) Opettajankoulutusohjelmat ovat jäljessä nykypäivää, eivätkä kykene vastaamaan tällä hetkellä tarpeeseen varustaa opiskelijoitaan kohtaamaan moninaisuutta tarpeellisessa mittakaavassa, jotta oppilaiden kotoutuminen sujuisi helposti. Osittain tätä voidaan parantaa lisäämällä opetussuunnitelmaan enemmän monikulttuurisuusopetusta ja varustamalla opiskelijat kohtaamaan ihmisiä monista eri taustoista. Juuri tähän vapaaehtoistyöhanke tähtää.

Liebkind kumppaneineen (2000, 62) pohtivat, parantaako ystäväystyminen eri taustasta tulevan henkilön kanssa asenteita myönteisemmiksi, vai hakeutuvatko jo valmiiksi maahanmuuttajiin myönteisesti suhtautuvat henkilöt heidän ystävikseen? Positiivisen asenteen omaavat ystäväystyvät todennäköisemmin helpommin muiden kanssa, sillä heidän on myös helpompi kohdata ennalta tuntemattoman ryhmän jäsenet yksilöinä. (Liebkind ym., 2000, 62) Oman yhteisön ulkopuolisten ryhmien olemassaolon tiedostaminen ja arvostaminen edesauttaa omien ennakkoluulojen murtamista. Molemminpuolinen kunnioitus luo pohjaa rakentavalle keskustelulle, joka puolestaan ehkäisee ryhmien välisiä konflikteja ja mahdollistaa omien arvojen ja identiteetin säilymisen. Ideaalitalanteessa yksilö tuntee olevansa vahvasti osa jotakin tiettyä yhteisöä, mutta kokee silti olevansa tasavertainen myös ryhmän ulkopuolisten yksilöiden kanssa. (Nickerson & Luis, 2008, 800)

3 Teoreettinen ja metodologinen viitekehys

Esittelemme alla tutkimuksemme teoreettisen viitekehysten sekä metodologiset lähtökohdat. Tutkimuksemme kuuluu laadullisen tutkimuksen piiriin, joka pyrkii ymmärtämään tutkimuskohdetta sen tarkan määrittämisen sijaan (Cooper & White 2012, 7). Avaamme ensin lyhyesti sosiaalisen konstruktionismin historiaa ja kielen merkitystä suuntauksen piirissä. Tämän jälkeen käymme läpi suuntauksen piirissä vallitsevia piirteitä tiedon rakentumisesta. Luvun loppupuolella tarkastelemme sisällönanalyysin peruseriaatteita.

3.1 Sosiaalinen konstruktionismi

Sosiaalisen konstruktionismin juuria etsittäessä on palattava valistuksen aikakaudelle 1700-luvun alkuun. Tällä suurten muutosten aikakaudella kristillisen kirkon valta ja auktoriteetti-asema heikkenivät, kun kirkon ylhäältä sanelemaa maailmankuvaa alettiin kritisoida tieteen nimissä. Kirkon oppien rinnalle nousi uusia tieteellisiä teorioita, joista tunnetuimpiin lukeutuu Darwinin evoluutioteoria. Luotettaviksi tiedonlähteiksi ei enää luettu kaikenkattavia teorioita vaan tiedon nähtiin rakentuvan useista kokonaisuuksista ja tämän myötä myös esimerkiksi aiemmin merkityksettömiksi katsotut arjen ja ympäristön havainnot nousivat tieteellisten piirien kiinnostuksen kohteiksi. (Irwin, 2011, 101) Yhteytenä sosiaaliseen konstruktivismiin voidaan nähdä valistuksen ajan uusi kriittinen suhtautuminen tiedon muodostumista kohtaan.

Sanaa prosessi voidaan pitää sosiaalisen konstruktionismin avainkäsitteenä. Sen mukaan esimerkiksi tavat ja käsitteet ovat aina kontekstisidonnaisia ja rakentuneet omalla tavallaan siinä yhteisössä, jossa ne esiintyvät. (Irwin, 2011, 100) Sosiaalisen konstruktionismin tavoitteena on tiedostaa, että kaikki eletyt kokemuksemme ja asuttamamme maailma ovat rakentuneet sosiaalisesti (Hacking, 1999, 20). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, vapaaehtoisten motivaatiokirjeitä lukiessamme meidän on tiedostettava, että esimerkiksi halu tehdä vapaaehtoistyötä on jokaiselle opiskelijalle rakentunut omien kokemusten pohjalta. Sosiaalinen konstruktionismi pyrkii kritisoimaan itsestäänselvyyksinä pidettyjen käsitteiden rajoja. Vaikka on olemassa paljon käsitteitä, joiden rajojen kritisoiminen on monin tavoin oikeutettua, kritiikillä pyritään vikojen etsimisen sijaan yleensä keskittymään sosiaalisten prosessien tunnistamiseen ja havainnoimiseen. (Irwin, 2011, 100)

Sosiaalinen konstruktionismi linkittyy vahvasti 1900-luvun alun tieteen lingvistiseen käänteeseen, jonka mukaan kokemuksemme maailmasta ovat tiukasti sidoksissa puhuttuun, kirjoitettuun ja luettuun kieleen. Kielellisten käsitteiden ei enää ajateltu olevan olemassa niin sanotusti luonnostaan, vaan niiden ajateltiin saavan merkityksensä vasta suhteessa toisiin käsitteisiin. (Irwin 2011, 101) Tämä näkemys voidaan nähdä lähtökohtana myös sosiaalisen konstruktionismin piirissä vallitsevalle käsitykselle, jonka mukaan kieli ja ajatukset ovat erottamattomat, ja kielen voidaan ajatella luovan pohjan kaikille ajatuksille.

Kielen kautta on mahdollista muodostaa kokemuksia itsestä ja toisista ja toimii samalla väylänä itseilmaisuuksiin. Kieli mahdollistaa kokemustemme pilkkomisen eri osiin ja antaa niille merkityksen. Sen avulla voimme pukea sanoiksi käsityksemme ja kokemuksemme. Tunteet, unelmat ja intohimot ovat olemassa, mutta tulevat näkyviin ja jäsentyvät kielen kautta. Kieli on suuressa roolissa määrittämässä sitä, millaisena henkilö pitää itseään, ja miten hän välittää ajatukset itsestään ja kokemuksistaan muille. (Burr, 2015, 52-54, 70-72)

3.2 Sisällönanalyysi

Tutkimuksemme on induktiivinen, eli aineistolähtöinen sisällönanalyysi (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2009, 135). Sosiaalinen konstruktionismi antoi meille hyvän viittekeyden aineistomme tarkastelemiseen sisällönanalyysin keinoin, sillä koemme niiden antavan yhdessä hyvät lähtökohdat aineistolähtöiseen tutkimukseen. Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan sisällönanalyysi on tekstianalyysin muoto, joka tarkastelee jo valmiiksi tekstimuotoisia tai sellaiseksi muutettuja aineistoja. Sisällönanalyysin tarkoituksena on tutkia inhimillisiä merkityksiä tekstin analysoinnin kautta. Analyysin avulla tutkittavasta ilmiöstä pyritään muodostamaan tiivistetty kuvaus. Kun aineistosta on saatu tutkimuksen aiheen kannalta olennainen tieto irti, tulokset pyritään kytkemään aihetta koskeviin aiempiin tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 103-105) Näin sisällönanalyysi antaa uusia merkityksiä, seurauksia ja sisältöjä olemassa olevan teorian ja tutkimuksen tueksi. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 133-135)

Sisällönanalyysi mahdollistaa löytämään monipuolisesti erilaisia syitä ja merkityksiä tietyille käsitykselle tai ilmiölle (Krippendorff, 2004, 19-22). Tuomen ja Sarajärven (2009, 103-104) mukaan sen avulla tarkastellaan syvimmän totuuden etsimisen sijaan sitä, miten ihminen ymmärtää maailman oman kokemusmaailman kautta. Tekstistä saadut merkitykset jäsenty-

vät aina tulkinnan kautta. Tekniikkana sisällönanalyysi auttaa tutkijaa syventämään ymmärrystä tietystä ilmiöstä uusia oivalluksia antaen tai ohjeistaen käytännöllisiin toimiin. (Krippendorff, 2004, 19-22)

Sisällönanalyysin vahvuutena voidaan pitää sen tarjoamia mahdollisuuksia joustavuuteen ja poikkeavienkin sisältöjen löytämiseen, jolloin jokainen menetelmää toteuttava saa kohdata ja haastaa omat kykynsä tutkijana (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2009, 133-135). Edellä mainittujen ominaisuuksien vuoksi moni päätyy valitsemaan sisällönanalyysin menetelmäkseen. Juuri joustavuus voi kuitenkin lisätä kompastuskiviä tutkijan tielle, sillä vaarana on, että sisällönanalyysin avulla esiin tuodut johtopäätökset jäävät ilman syvempää tarkastelua ja aiempaan tutkimukseen peilaamista. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 103-104)

Analyysivaiheessa on tärkeää tietää tutkimuskysymys, sillä aineistosta etsitään vastauksia siihen, mikä tutkimuksen kohde on (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 101). Muodostimme itse ensimmäisen tutkimuskysymyksen edellä mainitulla tavalla jo ennen analyysin aloittamista. Toinen tarkentava kysymys muotoutui kuitenkin vasta analyysivaiheessa, jolloin huomasimme löytämiemme motiivien moniulotteisuuden. Tuomea ja Sarajärveä (2009) mukailen tutkimus jatkuu, kun esiin nousee ilmauksia, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen, niitä pelkistetään ja yksinkertaistetaan. Tämän jälkeen etsitään yksinkertaistettuja ilmauksia, joilla on yhteneväisyyksiä ja ne luokitellaan ryhmiä. Erilaisille ryhmille annetaan kuvaava nimi, jolloin saadaan eri kategorioita. Tutkijat saavat oman harkintakykynsä mukaan ryhmitellä ja kategorisoida ilmauksia ja muodostaa ala- ja yläkategorioita. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 101) Tutkimustulokset muodostuvat empiirisestä aineistosta nousevista kategorioista ja niiden sisällöistä. Tutkijan tehtävänä on tulkita saatuja vastauksia ja selvittää kuinka tutkittavat ovat asian ymmärtäneet ja mitä se on heille merkinnyt. Tutkijalle on siis hyvin olennaista tiedostaa tutkittavien yksilöllinen näkökulma ja ymmärrys asioista jokaisessa analyysivaiheessa. (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 112-113) Seuraavassa luvussa avaamme ensin aineistomme, jonka jälkeen käymme sisällönanalyysin vaihe vaiheelta läpi.

4 TUTKIMUSAINEISTO JA ANALYYSI

Halusimme saada mahdollisimman laajan kuvan syistä, jotka motivoivat opiskelijoita haakeutumaan Oulun yliopiston ja vastaanottokeskuksen väliseen vapaaehtoistoimintaan. Induktiivinen sisällönanalyysi ei anna valmista mallia toteuttaa ja kategorisoida saatuja tekstejä. Näin ollen meillä oli mahdollisuus haastaa omat kykymme ja saada uusia merkityksiä tieteen ja jo olemassa olevan tiedon rinnalle. Koemme, sen mahdollistavan motivaatiokirjeiden tarkastelun monelta kantilta, jolloin saamme holistisen näkymän sille, miksi niin monet halusivat toimintaan mukaan.

Tämä tutkimus pyrkii saamaan vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Miksi kasvatustieteiden opiskelijat haluavat mukaan vapaaehtoistoimintaan vastaanottokeskuksessa?
2. Miten nämä syyt ovat jaettavissa henkilökohtaisille ja yhteiskunnallisille tasoille?

Seuraavassa osiossa kerromme aluksi, millaisista elementeistä empiirinen aineistomme koostuu. Tämän jälkeen kuvaamme vaiheittain suorittamaamme induktiivista sisällönanalyysiä ja kokoamme lopuksi yhteen analyysivaiheessa muodostuneet kategoriat.

4.1 Tutkimusaineiston hankinta ja valmistelu

Aineistomme koostuu 17 motivaatiokirjeestä, joiden kirjoittaminen oli edellytyksenä Pohjois-Pohjanmaan alueella sijaitsevassa vastaanottokeskuksessa tapahtuvaan vapaaehtoistoimintaan osallistumiselle. Motivaatiokirjeet olivat kirjoittaneet luokanopettajaopiskelijat, Intercultural Teacher Education- linjan (ITE) luokanopettajaopiskelijat, varhaiskasvatuksen opiskelijat, Master's in Education and Globalization (EdGlo) opiskelijat ja maisterivaiheen kansainväliset opiskelijat. Pidämme aineistoamme melko kattavana. Vaikka kaikki tutkimukseen osallistujat ovat kasvatustieteiden opiskelijoita, joukossa on ihmisiä eri puolilta maailmaa, jonka katsomme omalta osaltaan rikastuttavan tutkimustuloksiamme. Kirjeet on kirjoitettu suurimmaksi osaksi vuoden 2015 syys-lokakuun aikana. Koska kirjeitä ei alun alkaen kirjoitettu tutkielmaamme varten, pyysimme kirjoittajilta luvan niiden käyttämiseen. Saadessamme aineiston käsiimme kirjoittajien nimet oli poistettu heidän anonymiteettinsä suojaamiseksi.

Vapaaehtoisiksi haluavat vastasivat motivaatiokirjeessään vapaamuotoisesti seuraaviin kysymyksiin:

1. Miksi haluat mukaan vastaanottokeskuksen vapaaehtoistoimintaan?
2. Millaista kuvittelisit toiminnan olevan?
3. Millaisia haasteita toiminta saattaisi mielestäsi sisältää?

Motivaatiokirjeiden ohjepituudeksi annettiin yksi A4, mutta kirjeet vaihtelivat paljon niin pituudeltaan kuin sisällöltäänkin. Alkuperäinen ohjeistus motivaatiokirjeen kirjoittamiseen on liitteessä 1. Aineistomme käsittely lähti liikkeelle näiden kirjeiden lukemisesta ja tutkimuskysymystemme kannalta oleellisen tiedon etsimisestä. Koska tutkimuskysymyksemme oli yhteneväinen motivaatiokirjeiden ensimmäisen kysymyksen kanssa, saimme tämän kysymyksen vastauksista irti tutkielmamme aiheen kannalta olennaisimman tiedon. Aineiston läpikäynti oli kiinnostavaa, sillä myös meidän omat motivaatiokirjeemme olivat mukana ja pääsimme näin peilaamaan omia kokemuksiamme toisten vapaaehtoisten kokemuksiin.

4.2 Aineiston analyysi vaiheittain

Alla olevissa kappaleissa käymme kohta kohdalta läpi aineistomme analyysin teoriaan tukeutuen. Aineistoanalyysimme koostuu kolmesta vaiheesta: redusoinnista, klusteroinnista ja abstrahoinnista.

4.2.1 Alkuperäisilmausten redusointi

Ensimmäisenä vaiheena oli redusointi, eli analysoitavan sisällön pelkistäminen. Pelkistämällä tarkoitetaan sitä, että kaikki epäolennainen karsitaan pois (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 106-109; Mayring, 2014, 68). Aloitimme motivaatiokirjeiden analyysin lukemalla kaikki kirjeet kertaalleen läpi. Tämän jälkeen luimme kirjeet uudelleen ja ylivivvasimme tekstistä ne kohdat, jotka koimme vastaavan kysymykseen: miksi haluat mukaan vapaaehtoistoimintaan? Löydettyämme tekstistä tutkimuksemme kannalta olennaiset alkuperäisilmaukset, aloitimme näiden ilmausten pelkistämisen. Luimme kaikki alkuperäisilmaukset useaan otteeseen läpi ja vertasimme niitä pelkistettyihin ilmauksiin tarkistaen, ettei mitään olennaista ollut jäänyt pois. Kun olimme tyytyväisiä pelkistykseen, tulostimme ilmaukset. Alle on liitetty esimerkki taulukosta, johon on koottu alkuperäisilmauksia ja pelkistettyjä. Toinen esimerkki pelkistämisestä on liitteessä 2.

Taulukko 1. Redusointi

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetty ilmaus
<p>It always gives you happiness when you help people, even when you help people, even when you know that they will not be able to return you anything.</p> <p>Vapaa suomennos: <i>“Ihmisten auttaminen tuo aina iloa huolimatta siitä tiedosta, ettei toiminnasta saa itselleen mitään.”</i></p>	<p>Ilo auttamisesta vaikkei itse saa mitään</p>
<p>Haluan myös auttaa, välittää, antaa aikaani ja ideoitani.</p>	<p>Kokemus siitä, että minulla on annettavaa</p>
<p>Olen luonteeltani auttaja ja koen suurta sympatiaa ihmisiä kohtaan. Haluan omalla panoksellani tuoda iloisuutta ja onnellisuutta muiden elämään.</p>	<p>Auttaja-luonne, sympaattinen → halu tuoda onnellisuutta.</p>
<p>Uskon saavani ihan yhtä paljon vapaaehtoistoiminnasta itselleni kuin mitä voin heille antaa.</p>	<p>Usko siihen, että toiminta antaa yhtä paljon kuin ottaa</p>
<p>Olen luonteeltani iloinen ja sosiaalinen persoona enkä pelkää kohdata uusia ihmisiä.</p>	<p>Usko oman luonteen soveltuvuudesta kohdata turvapaikanhakijat.</p>
<p>Haluan mukaan vastaanottokeskuksen vapaaehtoistoimintaa, koska koen sen olevan tärkeää työtä apua tarvitsevien ihmisten hyväksi. Olen pitkään halunnut päästä tekemään jotain, mikä auttaisi näiden ihmisten tilannetta ja tämä voisi olla hyvä kanava siihen.</p>	<p>Työn merkityksellisyys nykytilanteessa</p>

Tulostettuumme taulukot, leikkasimme pelkistetyt ilmaukset erilleen, liimasimme niitä eri värisille papereille ja ryhmittelimme ne sitten alustaviin kategorioihin. Tulostettuja ilmauksia oli mielestämme helpompi siirrellä ja kategorisoida. Tämä helpotti myös ilmausten välistä tarkastelua (esimerkki liitteessä 3).

4.2.2 Pelkistettyjen ilmausten klusterointi

Kun alkuperäisilmaukset oli pelkistetty, siirryimme sisällönanalyysiin toiseen vaiheeseen, eli klusterointiin (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 110). Klusteroinnin myötä ryhmittelimme pelkistetyt ilmaisut eri kategorioihin yhteisten sisältöjen mukaan ja nimesimme ryhmän mahdollisimman kuvaavasti (Krippendorf, 2004, 105-117). Ryhmät, joihin ilmaukset koottiin muodostuivat alaluokiksi, joiden ryhmittelemistä jatkoimme, kunnes meidän oli mahdollista jaotella syntyneet alaluokat muodostamiemme yläluokkien alle (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 110). Alla on muutamia esimerkkejä klusteroinnista (lisää esimerkkejä klusteroinnista liitteessä 4).

Taulukko 2. Klusterointi.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
Halu ymmärtää paremmin turvapaikanhakijoita koskevaa nykytilannetta.	Halu lisätä ymmärrystä turvapaikanhakijoiden tilannetta koskien	Itsensä kehittämisen kohti interkulttuurisia kompetensseja
Usko siihen, että vapaaehtoistoiminta antaa valmiuksia kohdata erilaisuutta	Vapaaehtoistoiminta antaa valmiuksia erilaisuuden kohtaamiseen	
Halu kehittää omaa toimintaa kulttuurisensitiivisemmäksi		
Halu oppia uutta eri kulttuureista.		
Teoreettisen tiedon soveltaminen käytäntöön.	Oman ja kanssaopiskelijoiden tieto- ja kokemuspohjan käyttöönotto	
Halu tehdä vapaaehtoistyötä motivoituneiden kanssaopiskelijoiden kanssa.		

Taulukko 3. Klusterointi.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
Velvollisuus auttaa niitä, jotka ovat menettäneet kaiken	Auttaminen koetaan velvollisuudeksi	Auttamishalu
Yhteiskunnallisen vastuun kantaminen kansalaisena		
Halu ja velvollisuus auttaa haasteellisessa pakolaistilanteessa.		
Huoli turvapaikanhakijoiden tilanteesta	Reagointi yhteiskunnan puutteelliseksi koettuun toimintaan	
Käsitys yhteiskunnan toimimisesta epärealisti ja halu puuttua siihen auttamalla		
Maaailman muuttuminen suvaitsevammaksi ja avoimemmaksi nähdään välttämättömänä nykytilanteessa		
Huoli nykytilanteesta ja kärjistynyt asenneilmapiiri pakolaisia kohtaan herättävät haluan auttaa heitä sopeutumaan yhteiskuntaan ja helpottamaan heidän tilannettaan.		

4.2.3 Abstrahointi

Klusterointia seurasi abstrahointi, jolloin tarkoituksena on nostaa aiemmin nousseet ilmaukset abstraktille tasolle. Analyysin aukikirjoittamisessa on tärkeää viitata tutkimustuloksiin aiheesta (Mayring, 2014, 41, 68). Tarkoituksena on saada muodostettua kategorioita, joita yhdistää samankaltaiset sisällöt (Latvala & Vanhanen-Nuutinen, 2003, 29). Yhdistettyämme alaluokkia aineistosta nousi kahdeksan yläluokkaa:

1. Itsensä kehittäminen kohti interkulttuurisia kompetensseja
2. Auttamishalu
3. Vapaaehtoistyön merkityksellisyys
4. Yhdenvertaisuuden edistäminen
5. Pelkojen ja ennakkoluulojen kohtaaminen
6. Kotoutumisprosessin edistäminen
7. Kokemus omasta soveltuvuudesta vapaaehtoistyöhön
8. Yleinen keskusteluilmapiiri ja media

Seuraavassa luvussa avaamme tuloksia ja tuomme esiin yläluokat alaluokkineen. Peilaamme samalla tuloksiamme aiempaan teoriaan.

5 TULOKSET

Motivaatiokirjeistä nousi monia syitä sille, miksi opiskelijat halusivat mukaan. Analysoitaessa huomioimme sen, että jokaisen opiskelijan motiivit toimintaan osallistumiselle ovat rakentuneet omien kokemusten ja näkemysten pohjalta. Aineistomme kuvasi projektin ensimmäisen vapaaehtoisryhmän näkemyksiä hyvin, sillä se kattoi lähes kaikkien vapaaehtoistyöntekijöiden vastaukset. Vaikka tuloksia ei voida yleistää, ne antavat kattavan kuvan vapaaehtoistyöprojektin pilottihankkeesta.

Sosiaalisella konstruktionismilla on suuri rooli tulosten ymmärtämisessä. Kirjeissä kieli on olennaisessa roolissa, sillä sen avulla opiskelijat ovat tuoneet ajatuksensa esille. Heidän käsityksensä esimerkiksi turvapaikanhakijoita ja vapaaehtoistyötä koskien ovat rakentuneet heidän henkilöhistoriansa ja sosiaalisen kanssakäymisensä lomassa. Lopullisen muotonsa ne ovat saaneet kuitenkin vasta tilanteessa, jossa opiskelijat ovat muuntaneet ajatuksensa kielelliseen muotoon motivaatiokirjeitä kirjoittaessaan. Seuraavissa kappaleissa avaamme tulostemme kahdeksan pääteemaa ja peilaamme niitä aiempaan tutkimukseen.

5.1 Itsensä kehittäminen kohti interkulttuurisia kompetensseja

Itselle ennalta tuntemattomaan toimintaan osallistuminen kehittää yksilöä monessa suhteessa (Ropo & Eriksson, 2001, 51-52). Yhdeksi vahvaksi yläkategoriaksi aineistostamme nousi itsensä kehittäminen kohti interkulttuurisia kompetensseja. Kehittämisen taustalla oli nähtävillä selkeästi kolme erilaista teemaa: halu lisätä ymmärrystä turvapaikanhakijoiden tilannetta koskien, halu saada lisää valmiuksia erilaisuuden kohtaamiseen sekä halu hyödyntää omaa ja kanssaopiskelijoiden tieto- ja kokemuspohjaa käytännössä. Interkulttuuristen kompetenssien kehittäminen nähtiin välttämättömänä senhetkisessä tilanteessa:

“Eletään nykyään sellaista tärkeää aikaa, jossa maamme voisi muuttua suvaitsevammaksi ja avoimemmaksi, jossa erilaisuus nähtäisiin ei pelkästään rikkautena, vaan ennen kaikkea normina. On liian pitkään ollut asenne maailmassa, jossa eristetään ja pelätään muita. Interkulttuurisuutta tarvitaan enemmän kuin koskaan, ja se kaikille: paikallisille, maahanmuuttajille, pakolaisille.”

Uusien tilanteiden kautta yksilöt voivat muokata olemassa olevaa maailmankuvaansa kohti uutta ja avarampaa. Tieto rakentuu kohtaamisten ja omien ajatusten haastamisen kautta. Dol-

nicar ja Randle (2007, 152) ovat tutkimuksissaan löytäneet viittauksia sille, että osa ihmisistä hakeutuu vapaaehtoistyöhön henkilökohtaisten tavoitteidensa tyydyttämiseksi. Aineistosta löytyi tukea tämän suuntaiselle motivaatiolle. Osa vapaaehtoistyöntekijöistä hakeutui hakeutui toimintaan mukaan omaa ymmärrystä lisätäkseen:

”Haluan olla mukana vapaaehtoistoiminnassa, koska haluan auttaa hankalassa tilanteessa olevia pakolaisia. Lisäksi haluan itsekin ymmärtää tilannetta paremmin ja oman aikani antaminen turvapaikanhakijalle on varmasti arvokkainta, mitä tällä hetkellä voin tarjota.”

Vastaaja koki toiminnan näin hyödyttävän heitä molempia. UNESCO:n (2013, 5-9) mukaan interkulttuuristen kompetenssien kehittymisessä on kolme askelta, joista ensimmäisenä on tutustuminen eri taustoista tuleviin ihmisiin. Läpi aineiston oli havaittavissa vapaaehtoistyöntekijöiden myönteinen suhtautuminen ennalta tuntemattomien turvapaikanhakijoiden kohtaamiseen. Opiskelijat uskoivat vapaaehtoistoiminnan antavan heille valmiuksia kohdata erilaisuutta ja oppia lisää eri kulttuureista. Vapaaehtoistoiminnan kautta tapahtuvan erilaisuuden kohtaamisen ajateltiin avartavan paitsi omaa, myös lähipiiriin kuuluvien ajatusmaailmaa:

”Se, että saisin olla mukana auttamassa, voisi mielestäni auttaa ymmärtämään tätä tilannetta: auttaa niin minua kuin lähipiiriäni sekä turvapaikanhakijoita.”

Toinen askel kohti interkulttuurisia kompetensseja on yhdessä toimiminen, jonka myötä kulttuurien edustajien välillä tapahtuu aitoa kanssakäymistä. Näissä tilanteissa ihmisillä on mahdollista kohdata kulttuurin edustaja yksilönä ja huomata hänen kulttuurinsa sisäinen rikkaus, jolloin oma käsitys kulttuurista muuttuu ja mahdollisesti avartuu. Kompetenssien kehittyessä yksilöt oppivat toimimaan erilaisissa ympäristöissä erilaisten ihmisten, elämäntapojen ja kulttuurien keskellä. Kolmannessa vaiheessa kohti interkulttuurista kompetenssia yksilö reflektoi omaa paikkaansa suhteessa globaaliin maailmaan. (UNESCO, 2013, 5-9) Tämä nousi esille aineistosta:

”Luulen tämän kokemuksen myötä voivani reflektoida omaa itseäni ja suomalaisuuttani muista kulttuureista tulevien ihmisten silmin nyt paremmin.”

Erilaisista taustoista tulevien ihmisten kohtaaminen voi auttaa yksilöä tuntemaan paremmin myös omat juurensa ja lähtökohtansa. Kun yksilö näin oppii tiedostamaan oman asemansa suhteessa muihin, hänen on helpompi kohdata erilaisuutta. Kyky kohdata erilaisuutta ja sen

myötä syntyvä interkulttuurinen dialogi voi parhaimmillaan edistää rauhaa, ja ennaltaehkäistä sekä selvittää konflikteja (UNESCO, 2013, 5-9). On tutkittu, että interkulttuuriset kompetenssit kehittyvät sitä vahvemiksi, mitä kauemmin eri taustoista tulevien ihmisten vuorovaikutus jatkuu (Lough, 2011, 459). Tästä johtuen on hyvä, että vapaaehtoiset halusivat sitoutua toimintaan pidemmäksi aikaa, ja ymmärsivät työn tärkeyden pidemmällä tähtäimellä. Turvapaikanhakijoiden kohtaamisen lisäksi kirjeistä nousi esiin halu tutustua myös muihin vapaaehtoistyöntekijöihin:

”Toivon tämän mahdollisuuden olevan sellainen, joka sisältää tiivistä yhteistyötä muiden motivoituneiden ihmisten ja Suomeen saapuneiden uusien tulokkaiden kanssa”¹

Usein ajatellaan, että interkulttuurisia kompetensseja voidaan kehittää ainoastaan vuorovaikutuksessa vieraiden kulttuurien edustajien kanssa, mutta todellisuudessa ne voivat kehittyä jatkuvasti arjessa kohtaamiemme ihmisten kanssa, sillä kaikilla on lähtökohtaisesti erilainen tausta (UNESCO, 2013, 5-9). Interkulttuuristen kompetenssien kehittämisen lisäksi hyvin toimiva vapaaehtoistyö tarjoaa mahdollisuuksia abstraktien teorioiden testaamiseen käytännössä (Kurki, 2011, 88-91). Yksi vapaaehtoistyöhön hakeutuvista nosti tämän esiin motivaatiokirjeessään, sillä hän koki toiminnan tarjoavan hänelle mahdollisuuden soveltaa yliopistossa oppimaansa tietoa käytäntöön:

”Akateemisen ja ’ruohonjuuritason’ väliin jää suuri aukko ja haluaisin päästä pois täältä akateemiselta tasosta rikastuttaen itseäni auttamalla muita. Keskustelemme paljon interkulttuurisista kompetensseista ja uskon että se on yksi pääasioista, joita tulee huomioida vapaaehtoistoiminnassa. Luulen, että olen kehittämässä taitoa olla tietoinen eroista ja kuinka niiden kanssa tulee toimia projektin edetessä.”²

Vapaaehtoiset haluavat ottaa työskennellessään vastaan uusia haasteita ja kehittyä niin tiedollisesti, kuin taidollisestikin. (Schnell & Hoof, 2012, 46) On tutkittu, että vapaaehtoisena toimiminen voi tarjota ainutlaatuisen tavan tutustua itselle erilaisiin kulttuureihin, joka voi parantaa niin vapaaehtoisten oman elämän kuin yhteisönkin hyvinvointia (Sawtell et al.

¹ Alkuperäisilmaus: *I hope this opportunity would be one that involves working closely with other motivated individuals and newcomers to Finland.*

² Alkuperäisilmaus: *There is a big gap between the academic level and the “ground” level and I would like to also get away from this academic level to enrich myself while helping the others. We discuss a lot about the intercultural competences, I believe it is one of the main things to take part of the volunteer programme. I think I am developing ability of being aware of the differences and how to deal with them and want to carry on with it throughout the project.*

2010, 548). Kirjeistä nousi kiinnostus uusia turvapaikanhakijoita ja uusia kulttuureja kohtaan:

“Olen kiinnostunut eri kulttuureista ja haluan oppia uutta.”

“Kulttuurien väliset erot saattavat tuoda haasteita siinä, mikä missäkin kulttuurissa on normaalia tai hyväksyttävää ja kuinka eri kulttuureissa käyttäytyään. Kulttuurierot pitää kuitenkin mielestäni nähdä positiivisena haasteena. Mitä kaikkea me voimme oppia heiltä?”

Toimimalla vapaaehtoisena vastaanottokeskuksessa vapaaehtoiset pääsevät henkilökohtaisesti tutustumaan turvapaikanhakijoihin. Schnell ja Hoof (2012, 46) näkevät henkilökohtaisen kasvun, luovuuden ja ymmärryksen valmiuksina, jotka kehittyvät vapaaehtoistyössä. Yllä olevan esimerkin mukaisesti nämä olivat niitä valmiuksia, joita opiskelijat toivoivat vapaaehtoistyön kehittävän.

5.2 Auttaminen

Vapaaehtoistyön tärkeänä päämääränä on auttaa yksilöä, ryhmää, organisaatiota tai yhteisöä kokonaisuudessaan. Auttamisen ajatellaan usein olevan epäitsekkästä toimintaa, mutta sen takaa voi löytyä myös muunlaisia syitä. Meidän tutkimuksemme osallistuneiden vapaaehtoistyöntekijöiden auttamishalun takaa löytyi epäitsekäiden eli altruististen syiden lisäksi myös velvollisuudentunne sekä reagointi yhteiskunnan puutteelliseksi koettuun toimintaan.

Vapaaehtoistyöntekijä ei yleensä saa auttamisesta vastineeksi aineellista palkkiota, jolloin työ voidaan nähdä altruistisena toimintana. Altruismi tarkoittaa epäitsekkästä toimintaa, jossa toisen hyvä olo asetetaan oman edun edelle. Vapaaehtoisia arvostetaan usein siksi, että he käyttävät vapaa-aikaansa muiden auttamiseen, mutta toisaalta heidän työtään väheksytään juuri samasta syystä, sillä he antavat kallisarvoista aikaansa ilmaiseksi pois. Tämän voidaan nähdä linkittyvän näkemykseen, jonka mukaan työn ollessa tarpeeksi arvokasta, on se aina myös maksun arvoista. (Musick & Wilson, 2008, 3) Eräs vapaaehtoistyöhön pyrkivistä toi tämän esille kirjeessään:

“Ihmisten auttaminen tuo aina iloa huolimatta siitä tiedosta, ettei toiminnasta saa itselleen mitään.”³

Dolnicarin ja Randlen (2007, 152) mukaan pieni osa vapaaehtoistyöntekijöistä tekee työtä altruistisista syistä hakeutuen työssään kuuntelijan, ystävän ja tukijan rooliin. Tämä korreloi yhteen tutkimustulostemme kanssa, sillä myös aineistostamme nousi esiin altruistisia ajatuksia:

“Jos se, että omalla toiminnalla ja läsnäololla voi auttaa jotakuta, niin teen sen enemmän kuin mielelläni.”

Kirjoittaja ei mainitse monien muiden tavoin syitä auttamisensa taustalle. Hän haluaa näin ollen käyttää omaa vapaa-aikaansa parantaakseen itselleen lähtökohtaisesti tuntemattomien turvapaikanhakijoiden hyvinvointia, jolloin kyse on altruistisesta toiminnasta. Dolnicarin ja Randlen (2007, 152) mukaan ihmiset hakeutuvat vapaaehtoistyöhön yleensä velvollisuudentunteesta. Velvollisuudentunne nousi myös meidän tutkimuksestamme esille altruismia yleisempänä tekijänä:

“Haluaisin kantaa korteni kekoon tässä haasteellisessa tilanteessa.”

Vapaaehtoistyöntekijä on tietoinen pakolaistilanteesta ja kokee olevansa velvollinen tulemaan mukaan vapaaehtoistoimintaan. Kirjoittaja näkee yliopiston kautta järjestettävän toiminnan olevan kanava, jonka kautta hän voi täyttää koetun velvollisuudentunteen. Velvollisuudentunteen takana on monenlaisia syitä, joista yksi liittyy korkeaan koulutukseen (Dolnicar & Randle, 2007, 152). Korkean koulutuksen mukana tuoman velvollisuudentunteen voidaan nähdä olevan yhteydessä meidän tutkimukseemme, sillä aineistomme koostuu yliopisto-opiskelijoiden vastauksista.

Allred, King ja Valentin (2014) selvittivät tutkimuksessaan, että vapaaehtoisten kokeman velvollisuudentunteen taustalla on usein autettavan näkeminen uhrin asemassa. Vapaaehtoisuuden todettiin olevan todennäköisempää, jos vapaaehtoistoiminnan kohteena oli nuoria, jotka eivät voineet vaikuttaa omaan tilanteeseensa (Allred, King & Valentin, 2014, 74). Moni tiedosti turvapaikanhakijoiden vaikean tilanteen:

---

³ Alkuperäisilmaus: *It always gives you happiness when you help people, even when you know that they will not be able to return you anything.*

“On meidän vastuulla auttaa niitä pakolaisia, koska he ovat menettäneet kotinsa, perheensä ja ystävänsä.” Alkuperäisilmaus: *“It is our utmost responsibility to help those refugees, since they lost their homes, their families and friends.”*

Autettavien vaikean tilanteen herättämä velvollisuudentunne voidaan nähdä positiivisessa valossa, sillä sen myötä vapaaehtoistoimintaan pyrkivät voivat tarjota autettaville sosiaalista tukea. Liebkind ja Eränen (2000, 68) painottavat sosiaalisen tuen tärkeyttä traumatisoituneille ja stressaantuneille ihmisille, joiden elämässä on tapahtunut suuri muutos ja jotka koettavat sopeutua täysin uudenlaiseen elämään. Altruististen syiden ja velvollisuudentunteen lisäksi kirjoituksista nousi esiin näkökulma, jossa auttaminen nähtiin mielekkäänä tapana reagoida yhteiskunnan puutteelliseksi koettuun toimintaan:

“Haluaisin olla osana käsittelemässä tämänhetkistä tilannetta koskien maailmanlaajuisia pakolaisvirtaa auttamalla heitä olemaan iloisia ja auttamalla heitä tuntemaan olonsa kotoisaksi.”⁴

Yksilöiden auttamisen lisäksi kirjoittaja kokee vapaaehtoistoiminnan kanavaksi vaikuttaa vaikeaan pakolaistilanteeseen myönteisesti myös laajemmassa mittakaavassa. Sawtellin ja kumppaneiden (2010, 556) mukaan osa vapaaehtoisista haluaa auttaa kannanottona vallitsevaan poliittiseen tilanteeseen ja hakeutuu tämän seurauksena tietoisesti mukaan toimintaan, jonka kokee paremmin tukevan hänen omia arvojaan.

5.3 Vapaaehtoistyön merkityksellisyys

Luokittelimme vapaaehtoistyön merkityksellisyyden analyysissämme viiteen alaluokkaan, joita voidaan tarkastella kahdesta eri näkökulmasta. Ensimmäisen mukaan vapaaehtoiset kokivat toiminnan merkitykselliseksi henkilökohtaisella tasolla: kirjeistä nousi esiin halu vaikuttaa vapaaehtoistoiminnan kautta omiin ja lähipiiriin asenteisiin. Toisesta näkökulmasta katsottuna vapaaehtoiset kokivat toiminnan merkitykselliseksi yhteiskunnallisella tasolla, jonka pohjalta muodostuivat neljä muuta alaluokkaa: vapaaehtoistyön näkeminen merkityksellisenä vaikuttamiskanavana, halu olla osana Suomen pakolaisten hyväksi tekemässä työssä, yliopiston tekemän vapaaehtoistoiminnan rooli Suomen valtion puutteellisten resurs-

---

⁴ Alkuperäisilmaus: *“I would like to contribute to handle the current challenges concerning the worldwide stream of refugees by making them happy and making them feel at home.”*

sien tukemisessa sekä vapaaehtoistoiminnan merkityksellisyys yhteisöllisyyden edistämisessä. Seuraavan kirjoittajan alkuperäisilmauksessa vapaaehtoistyö koettiin merkitykselliseksi molempien osapuolten kannalta yksilöllisellä tasolla:

“Rehellisesti sanottuna, hyödyt ovat molemminpuolisia ja kumpienkin osapuolten tulisi tuntea saman verran kiitollisuutta. Loppujen lopuksi kyse on halusta saada heidät tuntemaan olonsa turvalliseksi.”⁵

Kirjoittaja kokee, että molempien osapuolien tulisi tuntea vapaaehtoistoiminnasta kiitollisuutta. Hän haluaa edistää turvapaikanhakijoiden mahdollisuutta kiinnittyä yhteiskuntaan auttamalla heitä tuntemaan olonsa turvalliseksi. Näin kirjoittaja koki vapaaehtoistyön merkitykselliseksi molemminpuolisesti yksilötasolla. Suurin osa tutkimukseen osallistuneista liitti vapaaehtoistyön merkityksellisyys myös yhteiskunnalliselle tasolle. Vapaaehtoiset olivat tietoisia nykytilanteesta ja halusivat olla omalta osaltaan mukana vaikuttamassa suomalaisen yhteiskuntaan:

“Itse unelmoin Suomesta jolla on vahva mutta joustava ‘sense of community’ -- jolla on yhteisöhenki, jossa halutaan oppia muista, luottaa muihin, järjestää yhteisiä tapahtumia, jossa tervehditään tuntemattomiakin.”

Opiskelija haluaa muuttaa Suomea, ja näkee vapaaehtoistoiminnan väylänä vaikuttaa ja toimia omien tavoitteiden saavuttamiseksi. Yksilö pääsee harvoin vaikuttamaan yhteiskunnallisella tasolla ilman yhteisön tukea. On todettu, että aktiivinen toiminta organisaatiossa edistää yksilön sosiaalista hyvinvointia (Cicognani, Mazzoni, Albanesi & Zani, 2014, 27). Vapaaehtoistyö antaa mahdollisuuden kuulua johonkin tiettyyn ryhmään, jolloin myös vapaaehtoisen osallisuus vahvistuu (Schnell & Hoof, 2012, 39). Vaikka tutkimamme vapaaehtoisryhmä ei ole osa suurempaa organisaatiota, on se oma pieni yhteisönsä, joka haluaa vaikuttaa omiin ja ympäröiviin ihmisiin positiivisella tavalla. Cicognani ja kumppanit (2014) määrittävät sosiaalisen hyvinvoinnin subjektiiviseksi kokemukseksi. Yksilön hyvinvointi on sidoksissa suoraan siihen, millaisena hän näkee ja kokee itsensä siinä yhteisössä, jossa toimii ja elää. (Cicognani, Mazzoni, Albanesi & Zani, 2014, 27) Aineistosta nousi esille toive siitä, että myös muut toimintaan osallistuvat olisivat motivoituneita toimimaan yhteisten tavoitteiden edistämiseksi:

---

⁵ Alkuperäisilmaus: *“To be honest, the benefits are mutual therefore we both should feel at the same level of gratitude in this programme. In the end, it is helping them in creating a sense of security.”*

“Toivon, että tämä mahdollisuus tarjoaa tilaisuuden työskennellä läheisesti muiden motivoituneiden yksilöiden ja uusien tulokkaiden kanssa Suomessa.”⁶

Vapaaehtoistyö tarjosi vapaaehtoiselle merkitykselliseksi koetun mahdollisuuden työskennellä muiden opiskelijoiden kanssa, jotka olivat kiinnostuneita ja motivoituneita toimimaan vapaaehtoiskeskuksessa. Toiminta koettiin merkittävänä, sen kautta oli mahdollista vaikuttaa myös yhteiskunnallisella tasolla:

“Olen erittäin innoissaan tästä mahdollisuudesta, johon uskon täysin, koska se edistää oikeudenmukaisuutta yhteisöllisyyttä ja inhimillisyyttä.”

Sawtell ja kumppanit (2010, 548) toteavat vapaaehtoistyön pakolaisten kanssa antavan mahdollisuuden edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta. Seuraavan kirjoittajan motivaatiokirjeestä nousivat selkeästi esiin oikeudenmukaisuutta edistävät arvot, joita hän uskoi voivansa edesauttaa vapaaehtoistoiminnan kautta. Toiminta koettiin merkitykselliseksi myös oman lähipiirin, sekä muiden suomalaisten asenteisiin vaikuttamisen kannalta:

“Samalla kun opin heistä ja heidän kulttuureistaan enemmän, voin mahdollisesti vaikuttaa myös muiden suomalaisten asenteisiin turvapaikanhakijoista.”

Tällä opiskelijalla on tunne siitä, että omalla toiminnalla on merkitys, sillä sitä kautta on mahdollista vaikuttaa positiivisessa mielessä ympäröivään yhteisöön ja murtaa ennakkoluuloja. Turvapaikanhakija-tilanne nähtiin myös ennenäkemättömän vaikeana, jonka johdosta tilanteeseen puuttuminen vapaaehtoistoiminnan kautta nähtiin erityisen merkityksellisenä:

“Suomessa ei olla voitu varautua tälläisiin määriin turvapaikanhakijoita, ja näin vapaaehtoisten aktiivisuuden todella tärkeänä tämänhetkisessä tilanteessa.”

Toiminnan myötä vapaaehtoistyöntekijät ajattelivat pääsevänsä mukaan merkitykselliseksi ja tarpeelliseksi näkemäänsä esikotouttavaan toimintaan.

5.4 Yhdenvertaisuuden edistäminen

Opiskelijat toivat ilmi motivaatiokirjeissään halun edistää yhdenvertaisuutta itsensä ja turvapaikanhakijoiden välillä, kuten myös Sawtell ja kumppanit (2010) ovat havainneet omassa

---

⁶ Alkuperäisilmaus: *“I hope this opportunity would be one that involves working closely with other motivated individuals and newcomers to Finland.”*

tutkimuksessaan. Aineistostamme nousi kaksi pääteemaa yhdenvertaisuuden edistämiseksi: kokemus siitä, että vapaaehtoistyöntekijät ja turvapaikanhakijat saavat toiminnasta yhtä paljon, sekä halu aitoon kohtaamiseen. Sawtell kumppaneineen (2010, 548) nostaa esiin vapaaehtoistyön piiristä asetelman, jossa pakolaisten vaikea tausta ja vähemmistöryhmään kuulumisen voidaan nähdä täysin vastakohtana suhteessa vapaaehtoisten etuoikeutettuun asemaan. Yliopiston kautta tapahtuvassa vapaaehtoistoiminnassa on havaittavissa samankaltainen kontrasti turvapaikanhakijoiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden aseman välillä:

“En voi edes kuvitella kuinka vaikean tilanteen edessä he ovat. Itse koin sopeutumisen Ouluun vaikeaksi kun Helsingistä tulin kahdeksan vuotta sitten, joten heidän tilanne on varmaan aika pelottava ja jännittävä.”

Toisaalta Nylundin (2004) mukaan eri lähtökohdista tulevien ihmisten kohtaamiseen ei tulisi kuulua hierarkkista auttaja-vastaanottaja-asetelmaa, vaan kohtaamisen tulisi painottua ihmisten erilaisiin taitoihin ja kokemuksiin. Vapaaehtoisryhmän motivaatiokirjeistä nousi useaan otteeseen ajatuksia, jotka tukivat yhdenvertaisuusajattelua:

“Uskon saavani ihan yhtä paljon vapaaehtoistoiminnasta itselleni kuin mitä voin heille antaa.”

Yhdenvertaisuuteen pyrkivä toiminta luo edellytyksiä myös ystävyyssuhteiden solmimiselle. Sawtell ja kumppanit (2010, 549) huomasivat tutkimuksessaan, että ystävyyssuhteiden luominen vapaaehtoisten ja pakolaisten välillä oli tärkeässä roolissa vapaaehtoisten keskuudessa. Halu aitojen vuorovaikutussuhteiden luomiseen nousi esiin myös meidän aineistostamme:

“Vapaaehtoistyön avulla haluaisin luoda lämpimiä vuorovaikutussuhteita ja antaa turvapaikanhakijoille kokemusta siitä, että he ovat tervetulleita ja heistä välitetään.”

Opiskelijat toivat esiin aidon välittämisen ja huolensa turvapaikanhakijoita kohtaan. Turvapaikanhakijoiden arvojen kunnioittaminen on tärkeää, mutta samaan aikaan vapaaehtoistyöntekijöiden tulee muistaa ja tiedostaa omat arvonsa, joiden pohjalta heidän on mahdollista muodostaa mielipiteitä ja asenteita uudesta ryhmästä (Greenhalgh & Watt, 2015, 111). Kirjeistä nousi esiin henkilökohtaisia arvoja ja tavoitteita, joiden avulla turvapaikanhakijoiden oloa olisi mahdollista edistää:

”Tavoitteeni on saada heidät tuntemaan olonsa tasavertaisiksi meidän kanssamme, jotta he eivät näkisi meitä vain ihmisinä, jotka tulevat tekemään hyväntekeväisyyttä.”⁷

Kirjoittajalle oli tärkeää, että vapaaehtoisina emme ole vain joitakin henkilöitä, jotka tulevat ja menevät, vaan että osaisimme osoittaa toiminnallamme turvapaikanhakijoille heidän tärkeytensä ja erityisesti tasavertaisuutensa suhteessa vapaaehtoistyöntekijöihin. Kirjoittaja uskoo saavansa vapaaehtoistoiminnasta itselleen paljon ja haluaa samalla auttaa turvapaikanhakijoita tuntemaan olonsa turvalliseksi uudessa ympäristössä. Alkuperäisilmaisun kaltainen pyrkimys aitoon kohtaamiseen voi lisätä vapaaehtoistyöntekijän onnellisuutta. Sorri (2005) mukaan onnellisuus löytyy itsekeskeisyyden sijaan asioiden ja kokemusten jakamisesta toisten kanssa. Vapaaehtoistyön lomassa itsensä toteuttaminen saa vuorovaikutuksellisen luonteen eikä vapaaehtoisuus ole tällöin vain toiselle jakamista, vaan siitä muodostuu voiman ja elämän merkityksellisyuden lähde myös vapaaehtoiselle itselleen. (Sorri, 2005, 139)

5.5 Pelkojen ja ennakkoluulojen kohtaaminen

Omien pelkojen ja ennakkoluulojen kohtaaminen nousi aineistossa yhdeksi niistä syistä, joiden vuoksi opiskelijat hakeutuivat mukaan vastaanottokeskuksen ja yliopiston väliseen vapaaehtoistoimintaan. Pelkojen ja ennakkoluulojen kohtaaminen näyttäytyi motivaatiokirjeissä pääasiassa myönteisessä valossa ja se liitettiin esimerkiksi oman ammatillisen kasvun edistämiseen:

”Tilanne tuntuu hirveän vaikealta, isolta ja vaikealta käsittää. Tuntuu, että koventuneen keskustelun lomassa itekin välillä unohtaa, että on kyse ihmisistä. Olen huomannut omienkin mielipiteiden kovenevan ja se pelottaa minua, sillä tulen tulevassa työssäni luokanopettajana vaikuttamaan niin monen ihmisen elämään ja myös siihen, millaisesta vinkkelistä he tätä maailmaa katsovat. Toivon, että kokemus avaisi silmiäni pakolaistilanteelle uudella tavalla.”

Vapaaehtoinen kokee omien mielipiteidensä koventuneen yleisen keskusteluilmapiiirin myötä, ja hän on huolestunut siitä. Hän on valmistumassa luokanopettajaksi ja haluaa kohdata omat ennakkoluulonsa, jottei siirrä niitä tulevaisuudessa sellaisenaan omille oppilail-

---

⁷ Alkuperäisilmaus: *“So my focus would be to make them feel equal, at the same level as we are, and not just some random person that comes to help as charity.”*

leen. Banksin (1994) mukaan moninaisessa yhteisössä koulutuksen tarkoitus on auttaa oppilaita ymmärtämään omat lähtökohtansa ja oman yhteisönsä kulttuurisia ulottuvuuksia. Samalla tavoitteena on auttaa oppilaita vapautumaan kulttuurisista sidoksista niin, että yhteisössä olisi mahdollista toimia tasa-arvoisesti ja oikeudenmukaisesti. (Banks, 1994, 1) Oma koulutus voi kasvattaa kohti uudenlaista ymmärrystä erilaisia ihmisiä ja heidän taustojaan kohtaan. Tulevina kasvatusalan ammattilaisina meidän ja muiden toiminnassa mukana olleiden on tärkeää osata kohdata moninaisuutta, jotta voimme kasvattaa oppilaita kohti tasavertaisuutta.

Trounsonin, Chritchlyn ja Pfeiferin (2015, 1651) mukaan turvapaikanhakijoihin ja muihin vähemmistöryhmiin kohdistuvien negatiivisten asenteiden takana on koetun turvattomuuden tunteen aikaansaama puolustusmekanismi. Näin ollen on tärkeää, että vapaaehtoistyöntekijät tiedostavat omat ennakkoluulonsa ja tuovat ne esille huolimatta tuntemastaan häpeästä:

“Vaikka hävettää myöntää, en täysin tunne itsekään olevani turvassa nyt, mutta koen, että syynä on epätietoisuus.”

“Mielessäni haasteet liittyvät pääasiassa siihen, että olen nainen. Minulla on päässäni paljon ennakkokäsityksiä siitä, kuinka naisia kohdellaan kulttuureissa, joista turvapaikanhakijat ovat lähtöisin. Minua mietityttää, kunnioitetaanko minua siellä.”

Ensimmäinen kirjoittaja pohtii syytä siihen, miksi hän ei koe olevansa turvassa. Toinen tuo ilmi huolensa siitä, miten hänen sukupuolensa tulee vaikuttamaan hänen asemaansa turvapaikanhakijoiden parissa. Muiden kunnioittaminen helpottaa erilaisista taustoista tulevien ihmisten kohtaamista (Banks, 1994, 17). Mielestämme vapaaehtoistoiminta tarjoaa väylän turvapaikanhakijoita koskevien ennakkoluulojen murtamiseen.

Liebkind, Haaramo ja Jasinskaja-Lahti (2000) selvittivät tutkimuksessaan vuorovaikutussuhteiden laadulla olevan suuri vaikutus myönteisiin asenteisiin maahanmuuttajia kohtaan. He ovat sitä mieltä, että perusteellinen tutustuminen eri ryhmästä tulevaan henkilöön parantaa ryhmien välisiä asenteita, ja auttaa ymmärtämään ryhmien sisällä vallitsevaa yksilöllisyyttä. (Liebkind ym. 2000, 63) Myös Jaakkola (2009) on sitä mieltä, että henkilökohtaisella tasolla ulkomaalaisten tunteminen korreloi positiivisesti myönteisyyttä ulkomaalaisten vastaanottamiseen Suomeen. Jos kontakteja on ainoastaan pari tai ei ollenkaan, on suhtautuminen luultavasti negatiivisempaa ja varauksellisempaa. (Jaakkola, 2009, 34-35) Tästä voidaan

päätellä, kuinka tärkeää on lisätä eri lähtökohdista tulevien ihmisten välistä kontaktia ja tutustumista ennakkoluuloista huolimatta.

Mahdolliset negatiiviset asenteet turvapaikanhakijoita kohtaan voivat johtaa siihen, että heidät luokitellaan kuuluvaksi alempiarvoiseen ryhmään. Näin negatiivisia asenteita omaava yksilö asettaa itsensä ja ryhmän johon itse kokee kuuluvansa ikäänkuin turvapaikanhakijoiden yläpuolelle. (Trounson et al., 2015, 1651) Ymmärtämällä omat ajatukset on mahdollista murtaa omassa itsessä vallitsevat ennakkoluulot ja pelot. Esiin nousi näkemys, jonka mukaan vapaaehtoistyö tulisi edistämään omien ja lähipiirin ennakkoasenteiden muuttumista:

“Yksi syistä, miksi haluan olla mukana auttamassa turvapaikanhakijoiden kotouttamisessa on itse asiassa kantasuomalaiset ja heidän (meidän..) pelkonsa.”

Opiskelija haluaa olla mukana kotouttamassa, jotta myös pelot, jotka ovat itsessä ja ympärillä olevissa ihmisissä voisivat muuttua. On todettu, että ennakkoluulot vähenevät sosiaalisen vuorovaikutuksen ja tutustumisen myötä (Liebkind & Jasinskaja-Lahti, 2000, 81). Tämän vuoksi on ensiarvoisen tärkeää, että henkilöt, jotka tunnistavat mahdolliset ennakkoluulonsa ja niistä nousevat pelkonsa, kohtaavat ja haluavat murtaa niitä.

Yhteisöllisyyden edistämiseksi Schweitzer kumppaneineen (2005, 177) ovat sitä mieltä, että politiikkojen ja sosiaalialan edustajien tulee ottaa pakolaistilanne vakavasti, jotta stereotyypioilta ja ennakkoluuloilta voidaan välttyä ja näin edistää yhteiseloä. Yliopiston kautta ei välttämättä voi tehdä suuria poliittisia muutoksia, mutta vapaaehtoistoiminnan kautta on mahdollista edistää tietoutta ja omaa, sekä turvapaikanhakijoiden viihtyvyyttä omassa sosiaalisessa yhteisössään. Tutkimustulokset viittaavat siihen, että kohtaaminen ulkomaalaisen kanssa lisää myönteisyyttä maahanmuuttoon liittyvissä asenteissa (Jaakkola, 2009, 29). Henkilökohtainen tutustuminen voi auttaa avoimuuteen ja omien ennakkoluulojen murtamiseen.

5.6 Kotoutumisprosessin edistäminen

Toiminta vastaanottokeskuksessa on esikotouttavaa, sillä turvapaikanhakijoiden tulevaisuudesta Suomessa ei ole tietoa. Motivaatiokirjeistä nousi vahvasti esille halu edistää turvapaikanhakijoiden kotoutumista. Kotoutumisprosessin edistämistä kuvaaviksi alaluokiksi muodostuivat suomenkielen oppimisen tukeminen sekä vapaaehtoistoiminnan tarjoama mahdollisuus tutustua kantaväestöön. Mammonin (2010) mukaan moni maahanmuuttaja kokee vähäisen sosiaalisen kanssakäymisen vuoksi yksinäisyyden tunteita Suomeen muuttaessaan.

Aineistosta nousi esiin kokemus suomalaisten torjuvasta ja negatiivisesta suhtautumisesta maahanmuuttajia kohtaan. (Mammon, 2010, 102) Osa vapaaehtoisista halusi muuttaa tällaista kuvaa Oulussa asuvista, ja näyttää turvapaikanhakijoille, että he ovat tervetulleita:

“Tekojeni kautta haluaisin osoittaa, että minun Suomi on avoin erilaisille kulttuureille, kielille ja ihmisille. Vapaaehtoistyö näin tärkeän ja ajankohtaisen asian tiimoilta tuntuu merkitykselliseltä.”

Opiskelija halusi tuoda esille ajatuksen siitä, että kaikki suomalaiset eivät torju turvapaikanhakijoita tai suhtaudu heihin kielteisesti. Mammonin (2010, 99) mukaan turvapaikanhakijoiden kotoutumisprosessi on aina yksilöllinen, mutta heidän kokemuksistaan on noussut tiettyjä yhtäläisyyksiä syrjäytymiseen ja rasismiin liittyen. Vapaaehtoiset halusivat olla ehkäisemässä mahdollista syrjäytymisen kokemusta:

“Ihmiselle pahinta on passivoituminen, sillä se johtaa helposti turhautumiseen ja pahimmillaan syrjäytymiseen. Haluaisin olla mukana ehkäisemässä turvapaikanhakijoiden syrjäytymistä kehittämällä heille toimintaa.”

Kirjeestä nousee esiin usko siihen, että toiminnan kautta on mahdollista ehkäistä syrjäytymistä. Syrjäytyminen koettiin uhaksi ilman tekemistä ja toimintaa vieraassa kulttuurissa ja ympäristössä. Liebkindin ja Jasinskaja-Lahden (2009) mukaan syrjinnän kokemukset vaikuttavat maahanmuuttajien stressin määrään. Kontaktien puute aiheuttavaa eristäytymistä, joka nostaa kynnystä ryhtyä sosiaaliseen kanssakäymiseen kantaväestön kanssa. (Liebkind & Jasinskaja-Lahti, 2000, 81, 89) Tällaiset syyt lisäävät entisestään yliopisto-opiskelijoiden vapaaehtoistyön tärkeyttä vastaanottokeskuksessa:

“Olen etsinyt kanavia päästä mukaan turvapaikanhakijoiden kotouttamiseen, sillä kokemukseni on ollut, että suomalaisiin on usein vaikea tutustua. Näin on etenkin nyt, kun vastaanottokeskuksen työntekijät -- monen turvapaikanhakijan ensimmäinen kosketus suomalaisiin -- ovat kiinni kasautuvissa paperitöissä.”

Moni opiskelija koki edellisen kirjoittajan tavoin vapaaehtoistoiminnan itselleen mielekkäänä väylänä kotoutumisprosessin edistämiseksi. Ystävällisen ilmapiirin luomisen lisäksi moni vapaaehtoisista näki kotoutumisprosessin edistäjänä merkittävässä roolissa suomen kielen opettamisen ja kulttuuriin tutustuttamisen:

“Omalta osaltani tahtoisin tukea turvapaikanhakijoita suomen kielen oppimisessa sekä olla muutenkin tukena tässä myllerryksessä.”

“Mielestäni on tärkeää, että turvapaikanhakijat saavat mahdollisimman aikaisessa vaiheessa mahdollisuuden tutustua suomalaisiin, sillä näin heillä on mahdollisuus oppia suomea ja tutustua ihmisten kautta paikalliseen kulttuuriin, tapoihin ja ympäristöön.”

5.7 Kokemus omasta soveltuvuudesta vapaaehtoistyöhön

Moni vapaaehtoiseksi pyrkivä koki soveltuvansa vapaaehtoistyöntekijän rooliin oman luonteensa, persoonallisuutensa, taustansa tai kapasiteettinsa vuoksi. Näin ollen vapaaehtoistyö voitiin nähdä jo lähtökohtaisesti osana heidän rooli-identiteettiään. Thoitsin (2012, 379) mukaan vahva rooli-identiteetti on yhteydessä yksilön psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin, sekä omaan merkityksellisyyden kokemukseen ja olemassaolon tärkeyteen. Vapaaehtoisena toimimisen rooli voi vaikuttaa yksilöön myönteisesti antaen heille kokemuksen tarpeellisuudesta. Monen muun tavoin seuraavat kirjoittajat toivat ilmi oman soveltuvuutensa:

“Haluan mukaan vastaanottokeskuksen vapaaehtoistoimintaan, koska koen sen tärkeäksi ja haluan olla mukana. Minulla on ideoita ja ajatuksia sekä kiinnostusta toimia ihmisten parissa. Ajattelen, että minulla on paljon annettavaa.”

“Haluan myös auttaa, välittää, antaa aikaani ja ideoitani.”

Yllä olevien esimerkin myötä opiskelijat tuovat esille omat kapasiteettinsa, eli uskonsa siihen, että heidän ideansa, ajatuksensa ja kiinnostuksensa ihmisten kanssa toimimisesta antaa heille hyvät valmiudet vapaaehtoisena toimimiseen. Iso osa vapaaehtoistyöhön pyrkivistä mainitsi omaan kapasiteettiinsa lisäksi seikkoja oman luonteensa ja persoonansa sopivuudesta. Luonteenpiirteillä, kuten empaattisuudella on todettu olevan suuri rooli vapaaehtoisten keskuudessa (Allred, King & Valentin, 2014, 74; Ropo & Eriksson, 2001, 51-52). Tämä tuli esille myös meidän tutkimuksessamme, sillä useissa kirjeissä korostettiin oman persoonallisuuden sopivuutta:

“Olen luonteeltani auttaja ja koen suurta sympatiaa ihmisiä kohtaan.”

“Olen luonteeltani iloinen ja sosiaalinen persoona enkä pelkää kohdata uusia ihmisiä”

Eräs vapaaehtoinen koki oman herkkyyden olevan avain vapaaehtoisena toimimiselle turvapaikanhakijoiden kanssa, mutta oli myös hieman huolissaan siitä:

“Olen herkkä ihminen, ja se, että samaistun toisten ihmisten tunteisiin on varmasti samaan aikaan tässä toiminnassa vahvuus että joskus taakka.”

Oma luonne koettiin merkittäväksi tekijäksi vapaaehtoistyöhön hakeutumiselle. Thoits:n (2012) mukaan henkilöt, joilla on hyvä psyykinen ja fyysinen hyvinvointi, kokevat vapaaehtoistyön tärkeäksi ja käyttävät siihen enemmän aikaa kuin ne, joiden hyvinvointi ei välttämättä ole niin hyvä. Ihmiset, jotka kokevat voivansa hyvin elämän eri osa-alueilla ymmärtävät oman elämänsä merkityksellisyyden ja haluavat olla osana erilaisia aktiviteetteja, kuten vapaaehtoistyötä. Vahva identiteetti, oman merkityksellisyyden ymmärtäminen ja hyvinvointi eivät seuraa toinen toistaan, vaan vaikuttavat ajan myötä toisiinsa ja vahvistavat henkilön hyvinvointia kokonaisvaltaisesti. (Thoits, 2012, 380) Usko siihen, että toiminnasta saa myös itselle jotain, on mahdollisesti yhteydessä omaan hyvinvointiin:

“Haluan omalla panoksellani tuoda iloisuutta ja onnellisuutta muiden elämään. Uskon saavani ihan yhtä paljon vapaaehtoistoiminnasta itselleni kuin mitä voin heille antaa.”

Vapaaehtoistyö antaa merkityksellisyyden kokemuksia, sillä työn lomassa yksilöt voivat tehdä jotakin tarpeellista autettavien hyväksi (Scholl & Hoof, 2012, 38). Vapaaehtoiset uskoivat, että olisivat merkityksellisiä turvapaikanhakijoiden elämässä. Oma merkityksellisyys vapaaehtoistyöntekijänä linkittyi myös eräässä kirjeessä omaan uskonnolliseen taustaan, jonka ajateltiin tarjoavan turvapaikanhakijoille mahdollisuuden molemminpuoliseen ymmärrykseen:

“Muslimi-tyttönä luulen, että voin paremmin ymmärtää heidän huoliaan ja tunteitaan.”⁸

Kirjoittaja koki soveltuvansa vapaaehtoistyöhön oman kulttuurisen taustansa vuoksi erityisen hyvin. Hän uskoi oman uskonnollisen taustansa tarjoavan samaistumisen mahdollisuuksia turvapaikanhakijoiden kanssa ja näki tämän väylänä ymmärtämiseen.

---

⁸ Alkuperäisilmaus: *“Being a muslim girl, I think I can better understand their concerns and their emotions.”*

5.8 Yleinen keskusteluilmapiiri ja media

Yleinen keskusteluilmapiiri ja media olivat suuressa roolissa motivaatiokirjeissä ja muodostavat näin ollen yhden yläluokan. Alaluokiksi muodostuivat median luoma kielteiseksi koettu kuva turvapaikanhakijoista, sekä huoli heitä koskevasta koventuneesta keskusteluilmapiiristä. On tutkittu, että tiedotusvälineistä välittyy seuraajilleen yksipuolinen kuva, jossa maahanmuuttajat ja etniset vähemmistöt jäävät helposti huomiotta (Horsti, 2005, 85). Turvapaikanhakijoita koskevat uutiset eivät useinkaan tuo esille faktoja, vaan kertovat sensaatiohakuksia tarinoita, jotka kiinnostavat enemmän suurta yleisöä. Tällaisen yksipuolisen kuvan luominen synnyttää kantaväestön keskuudessa olettamuksia, joista monet ovat harhakuvia. Tämä asetelma vaikuttaa vääjäämättä myös turvapaikanhakijoiden käsitykseen itsestään. (Barclay, Bowes, Ferguson, Sim, Valenti, Fard & MacIntosh, 2003, 75, 94) Tähän liittyvä huoli välittyi myös aineistosta:

“Media maalaa tällä hetkellä todella yksipuolista ja vääristynyttä kuvaa turvapaikanhakijoista ja toivon voivamme yhdessä välittää eri viestiä turvapaikanhakijoille suomalaisista kuten myös mahdollisesti julkaista kokemuksimme pohjautuvia näkökulmia tuodaksemme valoa tämänhetkiseen mustavalkoiseen keskusteluun pakolaiskysymyksestä.”

Kirjoittaja toivoo, että turvapaikanhakijat eivät saa kaikista suomalaisista samanlaista kuvaa. Median sisältö kohdistetaan usein ainoastaan suomalaisille, jolloin vähemmistöt jäävät kokonaan varjoon (Horsti, 2005, 86). Huomio siitä, että myös turvapaikanhakijat näkevät negatiivissävytteiset uutiset ja vihamielisyyden ympärillään, lisäsi opiskelijan halua näyttää, että ne ovat vääristyneitä. Seuraava opiskelija tuo ilmi oman surunsa liittyen turvapaikanhakijoita koskevaan negatiiviseen keskusteluun:

“Tällä hetkellä tuntuu, että koko sosiaalinen media, uutiset, radiolähetykset ja kaikki ympärillämme puivat tätä pakolaistilannetta. Suomen kansalaisten mielipide on ollut hyvin ristiriitaista, ymmärtäväisiä ihmisiä on paljon, mutta negatiiviset ja rasistissävytteiset jutut tuntuvat tulevan esille liiaksi. Itselleni tällainen rasistinen toiminta ja huutelu saa todella surullisen mielen.”

Tutkimuksen mukaan rasismi aiheuttaa suuria ongelmia turvapaikanhakijoiden keskuudessa (Barclay, ym., 2003, 31-35). Vapaaehtoistoiminnan kautta vapaaehtoisilla on mahdollisuus osoittaa, että myös osa kantaväestöstä suhtautuu näihin rasistisiin puheisiin kielteisesti:

“Olen etsinyt tämänkaltaista mahdollisuutta siitä saakka kun media alkoi puimaan niin monen pakolaisen tuloa maahan ja tapa miten ihmiset ympärilläni ovat puhuneet asiasta on koskettanut minua syvästi. Haluaisin todella tutustua kaikkiin ympärilläni oleviin ihmisiin.”⁹

“Auttamishaluni perustuu myös huoleen nykytilanteesta. Asenteet pakolaisia kohtaan ovat kärjistyneet hyvin negatiivisiksi ja haluaisin omalta osaltani olla auttamassa pakolaisia sopeutuaan, sillä sitä tämä yhteiskunta heiltä vahvasti odottaa. Haluaisin tehdä heidän oloistaan edes hieman helpommat.”

Tuomivaara (2005) muistuttaa, ettei yhtä totuutta ole, vaikka mediasta saama kuva sellaisen vaikutelman voikin antaa. Välttääkseen yhdenlaisen kuvan luomista totuudesta on oltava aktiivinen ja luettava tietoa mahdollisimman monesta eri lähteestä. (Tuomivaara, 2005, 114) Siksi on tärkeää, että opiskelijat ymmärtävät median luoman kuvan olevan vääristynyt ja haluavat vaikuttaa siihen itse.

---

⁹ Alkuperäisilmaus: *“I have been looking for an opportunity just like this one ever since media began covering the arrival of so many refugees into the country and the way people around me have discussed the matter has touched me deeply. I would like to sincerely get to know everyone around me.”*

6 Pohdinta

Tutkimuksemme tarkoitus oli selvittää, millaisista syistä kasvatustieteiden opiskelijat tahtoivat mukaan eräässä Oulun alueella sijaitsevassa vastaanottokeskuksessa tapahtuvaan vapaaehtoistoimintaan. Huomasimme aiempiin tutkimuksiin tutustuessamme, että vapaaehtoistoiminnan vaikutuksia oli tutkittu yleisesti jonkin verran (esimerkiksi Clark 2011; Ny-lund & Yeung, 2005; Ojanen 2001), muttei niinkään sitä, millaisia motiiveja toimintaan osallistumisen takana on ennen työn aloittamista. Päätimme käyttää aineistonaamme vapaaehtoistoimintaan hakeutuneiden henkilöiden motivaatiokirjeitä, joissa nämä syyt kävivät ilmi. Valitsimme tutkimusmenetelmäksi aineistolähtöisen sisällönanalyysin, jonka koimme antavan tarpeeksi monipuoliset ja joustavat raamit aineistomme käsittelemiseen. Analyysivaiheessa pelkistimme ja yhdistelimme kirjeistä nousseita teemoja, jotka ryhmittelimme kahdeksaan pääkategoriaan. Tämän jälkeen etsimme tuloksillemme tukea aiemmista tutkimuksista.

Alla kerromme lyhyesti sosiaalisen konstruktionismin ja sisällönanalyysin soveltumisesta tutkimukseemme, ja omien tulostemme vastaavuudesta aikaisempaan tutkimukseen. Tämän jälkeen tarkastelemme tutkimuksemme myötä syntynyttä uutta tietoa erilaisista näkökulmista.

Avasimme tutkimuksemme keskeisimmät tulokset luvussa 5 ja pohdimme seuraavassa niiden merkityksellisyyttä. Nostamme aluksi esiin ne teemat, jotka erottuvat tutkimuksestamme selkeästi yleisyytensä vuoksi. Siirrymme sitten tarkastelemaan tuloksiamme kolmesta erilaisesta näkökulmasta. Aloitamme tarkastelemalla sitä, millaisia mikro- ja makrotason syitä vapaaehtoisena toimimiselle löytyy, ja vastaamme samalla toiseen tutkimuskysymykseemme. Siirrymme sitten käsittelemään sitä, kuinka osa yksilöistä näyttää hakeutuneen vapaaehtoiseksi sisäisen halun sijaan ulkoisen paineen vuoksi. Kolmanneksi pohdimme, kuinka tasavertaisuuden teema esiintyy tutkimustuloksissamme. Lopuksi pohdimme miten tutkimusta voisi mahdollisesti jatkaa tulevaisuudessa.

Koimme sosiaalisen konstruktionismin ja sisällönanalyysin tukevan toisiaan hyvin tutkielmassamme. Sosiaalinen konstruktionismi ei ota itsestään selvyytenä sitä, millaisena ja miten yksilön tulisi tuntea tai kokea asioita (Irwin, 2011, 100), sillä kaikki kokemukset ja käsitykset maailmasta ovat rakentuneet sosiaalisen vuorovaikutuksen tuloksena (Hacking, 1999, 20). Jokaisella yksilöllä on esimerkiksi omien kokemusten ja vuorovaikutustilanteiden

kautta rakentunut käsitys siitä, millä tavalla suomalaiset keskimäärin suhtautuvat turvapai-
kanhakijoihin. Monen vapaaehtoisen käsitys yleisestä keskusteluilmapiiiristä oli rakentunut
ilmeisen kielteiseksi ja useat hakeutuivat toimintaan mukaan vastareaktiona juuri tämän
vuoksi:

*“Tekojeni kautta haluaisin osoittaa, että minun Suomi on avoin erilaisille kulttuu-
reille, kielille ja ihmisille. Vapaaehtoistyö näin tärkeän ja ajankohtaisen asian tii-
moilta tuntuu merkitykselliseltä.”*

Tutkimustulostemme monipuolisuus tuki sosiaalisen konstruktionismin käsitystä tiedon ra-
kentumisesta. Houlen, Sagarinin ja Kaplanin mukaan (2005, 342) jokaisen vapaaehtoisen
tärkeiksi koetut motiivit toimintaan osallistumiselle riippuvat heidän omista lähtökohdis-
taan. Ei ole esimerkiksi itsestänselvyys, että vapaaehtoinen haluaisi toimintaan omasta tah-
dostaan, vaan takana voi olla myös ulkopuolelta tuleva paine. Tämä voi vaikuttaa huomat-
tavasti vapaaehtoisen kokemuksiin ja päätöksiin vapaaehtoistyötä koskien. Claryn ja Snyde-
rin (1999, 159) mukaan vapaaehtoistyöhön ulkoisen paineen vuoksi lähtevät kokevat työn
vähemmän mielekkääksi ja mahdollisesti sitoutuvat toimintaan lyhyemmäksi ajanjaksoksi
verrattuna niihin, jotka hakeutuvat toimintaan sisäisen äänensä sanelemana.

Sosiaalisen konstruktionismin tueksi induktiivinen sisällönanalyysi tuntui luontevalta mene-
telmältä, sillä se ei etsi lopullista totuutta tai rajaa valmiiksi sitä, mitä aineistosta tulisi
nousta. Sen sijaan menetelmän avulla tiedostamme, kuinka ihminen ymmärtää maailman
oman kokemusmaailmansa kautta (Tuomi & Sarajärvi, 2009, 103-104). Sisällönanalyysi an-
toi meille paljon vapautta, mutta myös vastuuta, sillä tiedostimme olevamme tutkijoina ai-
noat, joilla oli päätösvalta siihen, mitkä osat aineistosta olivat tutkimuksemme kannalta
oleellista tietoa. Koska olimme itse mukana tutkimuksessa, meillä oli ennen aineistoon tu-
tustumista jonkinlaisia ennakko-oletuksia siitä, millaisia syitä motivaatiokirjeistä nousisi
esiin. Aineistoon tutustuessamme oli kiinnostavaa huomata, kuinka erilaisista syistä ihmiset
olivat lopulta hakeutuneet mukaan vapaaehtoistoimintaan.

Useissa tutkimuksissa vapaaehtoiset on luokiteltu ryhmiin sen mukaan, millaisten syiden
pohjalta he ovat ryhtyneet vapaaehtoisiksi (esimerkiksi Dolnicar & Randle, 2007). Meidän
aineistostamme ei noussut esiin näin selväpiirteistä jakoa, sillä yksittäisten kirjeiden sisältä
löytyi useampia erilaisia syitä mukaan lähtemiselle. Syyt olivat paitsi vastakkaisia, myös
päällekkäisiä. Aineistomme joukossa ei ollut yhtäkään motivaatiokirjettä, jossa olisi ilmen-
nyt ainoastaan yhden yläluokan mukaisia syitä vapaaehtoisena toimimiselle, emmekä voi näin

tyypitellä vapaaehtoisia erilaisiin luokkiin Dolnicaren ja Randlen (2007) tapaan. Myös Houle kumppaneineen (2005), sekä Clary ja Snyder (1999) ovat päässeet tutkimuksissaan samankaltaisiin tuloksiin tutkiessaan vapaaehtoistyöntekijöiden motiiveja. Koska kirjeiden sisältämät motiivit vaihtelivat paljon, voidaan pohtia, oliko toimintaan lähdetty mukaan hetken mielijohteesta vai huolellisen pohdinnan tuloksena.

Aineistosta nousi esiin kolme teemaa, jotka erottuvat tuloksistamme selkeästi yleisyytensä vuoksi. Nämä olivat kotoutumisprosessin edistäminen, opiskelijoiden käsitykset omasta soveltuvuudesta vapaaehtoistyöhön sekä auttamishalu. Yli puolet vastaajista halusi edistää toiminnallaan turvapaikanhakijoiden kotoutumisprosessia ja tämä nousikin aineistostamme vahvimaksi syyksi vapaaehtoistoimintaan osallistumisen takana. Kotoutumisprosessin edistämisajatukset liittyivät usein turvallisen ilmapiirin luomiseen: mikäli turvapaikanhakijat tuntisivat itsensä tervetulleeksi Suomeen tullessaan ja saisivat suomalaiskontakteja, tämä ehkäisisi heidän syrjäytymistään ja edistäisi samalla heidän kotoutumisprosessiaan. Tämän kaltaiset ajatukset saavat tukea myös Stirlingin yliopistossa tehdystä tutkimuksesta, jonka mukaan turvapaikanhakijoihin kohdistuva varautuneisuus ja vihamielisyys heikentää heidän mahdollisuuksiaan saada sosiaalista tukea ja vaikeuttaa ystävystymistä kantaväestön kanssa. Tämänkaltaisen torjuva yhteisö on olennaisessa roolissa myös turvapaikanhakijoiden myöhempään kotoutumiseen. (Barclay ym., 2003, 94)

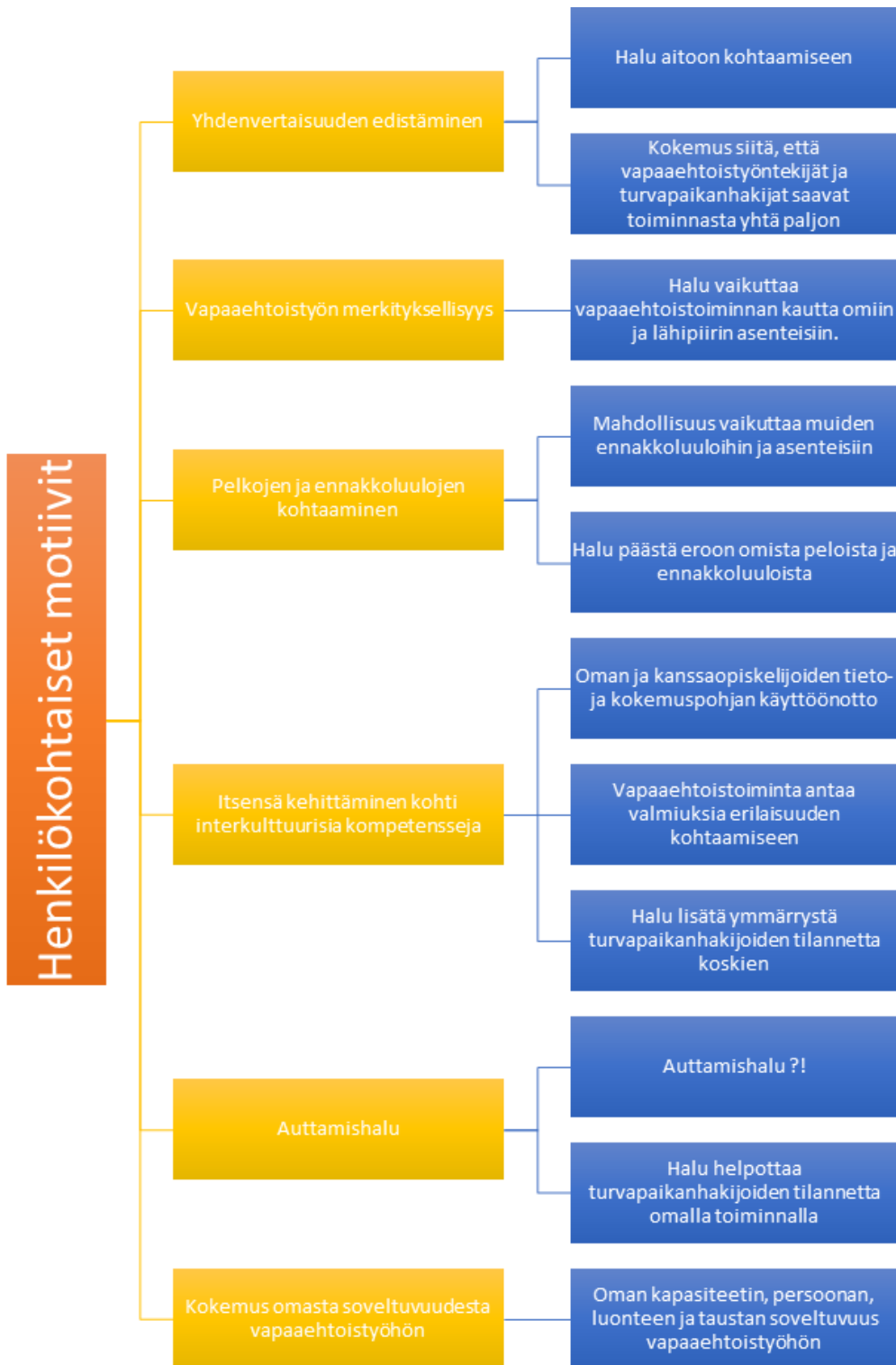
Toisena vahvana teemana nousivat esiin opiskelijoiden käsitykset omasta soveltuvuudesta vapaaehtoistyöhön. Tutkielmamme osoittaa, että monet toimintaan hakeutuneista ajattelivat jo lähtökohtaisesti sopivansa tehtävään omaan luonteensa tai persoonansa vuoksi. Liebkindin (2000, 26) mukaan maahanmuuttajien kanssa tekemisiin hakeutuvat usein ne, joiden asenteet maahanmuuttajataustaisia ihmisiä kohtaan ovat myönteisiä jo lähtökohtaisesti. Ajattelemmekin tällä olevan yhteyden siihen, että suurin osa vapaaehtoisista oli Intercultural Teacher Education- linjan opiskelijoita ja Education and Globalization- ohjelman kansainvälisiä opiskelijoita, joiden opintojen tavoitteena on kasvattaa ja valmistaa opiskelijoita kohtaamaan monikulttuurisuutta ja globaalin maailman haasteita.

Kolmantena teemana yleisimmin mainituista syistä tulla mukaan vapaaehtoistoimintaan nousi auttamishalu, jonka takana olevat syyt olivat moninaiset. Osa halusi auttaa oman sisäisen äänensä sanelemana tai reagoituaan yhteiskunnan puutteelliseksi kokemaansa toimintaan. Suurin osa hakeutui mukaan kuitenkin velvollisuudentunteen vuoksi. Dolnicarin ja Randlen (2007, 152), sekä Sawtellin kumppaneineen (2010, 556) saamat tutkimustulokset

mukailevat tutkielmamme tuloksia. Heidän mukaansa auttaminen on harvoin altruistista, vaan toiminnan takana on yleensä jokin motiivi, velvollisuudentunne tai tyytymättömyys yhteiskunnan auttamiskykyyn.

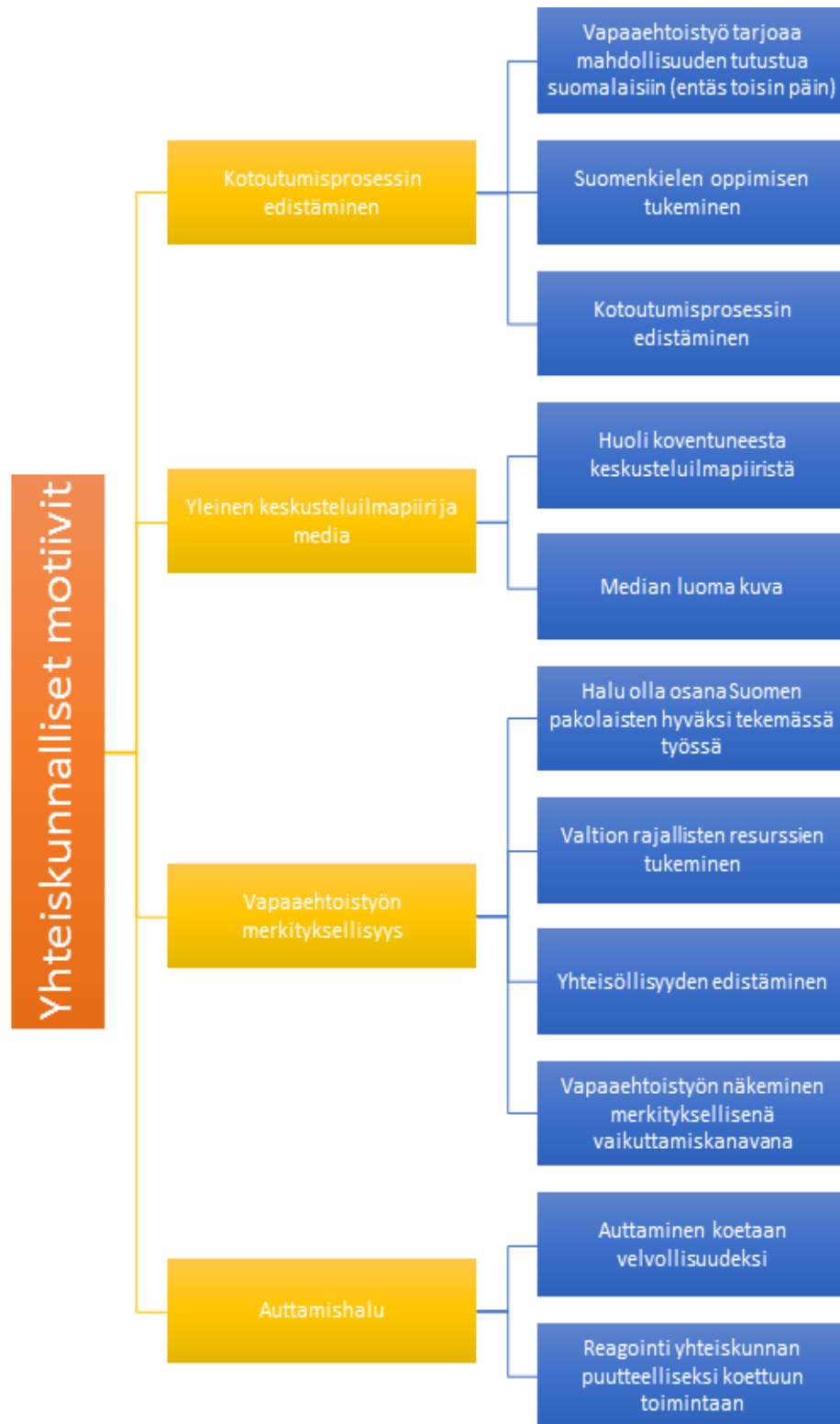
Yllä mainitsimme tutkimuksemme kolme yleisintä syytä vapaaehtoistyöhön hakeutumiselle. Seuraavaksi tarkastelemme tuloksia kolmesta uudenaikaisesta näkökulmasta, joissa olemme asettaneet vastakkain ryhmittelemiamme motiiveja. Nämä dikotomiat ovat mikro- ja makrotaso, ulkoiset- ja sisäiset motiivit, sekä turvapaikanhakijoiden näkeminen aktiivisina tai passiivisina toimijoina.

Ensimmäinen dikotomia vastasi toiseen tutkimuskysymykseemme eli siihen, miten nämä syyt ovat jaettavissa henkilökohtaisille ja yhteiskunnallisille tasoille. Tuloksistamme nousi esiin henkilökohtaisten mikrotason motiivien lisäksi laajempiin kokonaisuuksiin liittyviä makrotason motiiveja. Mikrotasolla vapaaehtoiset pyrkivät edistämään omia henkilökohtaisia motiivejaan ja kehittämään itseään. Pelkojen ja ennakkoluulojen kohtaaminen, omien interkulttuuristen kompetenssien kehittäminen, sekä turvapaikanhakijatilanteen ymmärtäminen ovat esimerkkejä mikrotason motiiveista. Makrotason motiivit keskittyivät laajempiin kokonaisuuksiin, kuten Suomen tilanteeseen, sekä yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. Opiskelijat kokivat olevansa osa suurempaa kokonaisuutta, ja yhteiskunnallinen vastuu nousi esiin. Vapaaehtoiset kokivat tärkeäksi yhteisöllisyyden, inhimillisyyden ja oikeudenmukaisuuden kehittämisen. Suomen resurssit nähtiin rajallisena ja toiminta koettiin väylänä näiden rajalliseksi koettujen resurssien tukemiselle. Vapaaehtoistyön koettiin antavan mahdollisuuksia vaikuttaa niin lähipiiriin, kuin laajemmankin yhteisön asenteisiin. Alla olevien kuvien kautta tuomme esille opiskelijoiden mikro- ja makrotason motiivit. Auttamishalu ja merkityksellisyden tunne ovat yläluokkana molemmissa kuvioissa, sillä molempien alta löytyi niin henkilökohtaisia kuin yhteiskunnallisiakin motiiveja. Jakaessamme motiiveja mikro- ja makrotasolle huomasimme, että vapaaehtoisuus koettiin merkitykselliseksi erityisesti yhteiskunnallisella tasolla. Tämä käy ilmi alla olevista kuvioista, sillä ainoastaan yksi viidestä merkityksellisyden alaluokasta kuului henkilökohtaisten motiivien alle.

Kuva 1. Mikrotason motiivit.

Kuva 2. Makrotason motiivit.

Toisen dikotomiamme mukaisesti tuloksia voidaan tarkastella myös sisäisten ja ulkoisten motiivien valossa. Ulkoisten motiivien joukkoon kuuluvan velvollisuudentunteen takana oli

usein reagoiti yleisen keskusteluilmapiirin ja median luoman kuvan kielteisyyteen turvapaikanhakijoita koskien. Negatiivisten tai rasismisävytteisten keskustelujen sisällöt aiheuttivat vapaaehtoisissa huolta ja surua, joka puolestaan herätti heissä velvollisuuden auttaa. Moni tunsi velvollisuudekseen kantaa yhteiskunnallisen vastuunsa hyvinvointivaltion kansalaisena. Vastapainona ulkoiselle paineelle kirjeistä nousivat esiin sisäiset motiivit, joista vahvimpana auttamishalu. Opiskelijat toivoivat voivansa tuoda iloa ja turvaa omalla läsnäolollaan turvapaikanhakijoiden vaikeaan tilanteeseen.

Kolmantena ja viimeisenä nostamme esiin tavan, jolla vapaaehtoistyöntekijät näkivät turvapaikanhakijoiden aseman suhteessa omaansa. Asenteet tuntuivat jakautuvan ääripäihin. Osa vapaaehtoisista toivoi voivansa edistää yhdenvertaisuutta aidon kohtaamisen ja välittämisen kautta. Usea opiskelija uskoi, että toiminnalla olisi molemmille osapuolille tasapuolisesti annettavaa:

“Tavoitteeni on saada heidät tuntemaan olonsa tasavertaisiksi meidän kanssamme, jotta he eivät näkisi meitä vain ihmisinä, jotka tulevat tekemään hyväntekeväisyyttä. Rehellisesti sanottuna hyödyt ovat molemminpuolisia ja kumpienkin osapuolten tulisi tuntea saman verran kiitollisuutta.”

“Uskon saavani ihan yhtä paljon vapaaehtoistoiminnasta itselleni kuin mitä voin heille antaa”¹⁰

Vastakkaisena ajatukselle siitä, että toiminta olisi antoisaa niin turvapaikanhakijoille kuin vapaaehtoisillekin, oli käsitys siitä, että toiminnan hyödyt koskettivat ainoastaan turvapaikanhakijoita:

“Ihmisten auttaminen tuo aina iloa huolimatta siitä tiedosta, ettei toiminnasta saa itselleen mitään.”¹¹

Barclayn ja kumppaneiden (2003) mukaan turvapaikanhakijoita ei tulisi nähdä passiivisina toimijoina, jotka vastaanottavat heitä varten suunniteltuja palveluja. Heidät tulisi sen sijaan nähdä aktiivisina tekijöinä kotoutumisprosessinsa edistämässä ja yhteisön rakentamisessa (Barclay, ym., 2003, 68).

¹⁰ Alkuperäisilmaus: *“To be honest, the benefits are mutual”*

¹¹ Alkuperäisilmaus: *“It always gives you happiness when you help people, even when you help people, even when you know that they will not be able to return you anything.”*

Olemme kokeneet toiminnan turvapaikanhakijoiden kanssa mielekkääksi. Tulevaisuudessa meistä olisi kiinnostavaa selvittää, millaisia vaikutuksia vapaaehtoistoiminnalla on ollut vapaaehtoistyöntekijöiden motiiveihin: liittyisivätkö syyt enemmän yhteiskunnallisella tasolla vaikuttamiseen, oman itsensä kehittämiseen vai turvapaikanhakijoiden tilanteen edistämiseen? Olemme itse olleet mukana tutkimassamme vapaaehtoistoiminnassa noin puoli vuotta ja huomanneet sen vaikuttaneen omiin motiiveihimme ja näkökulmaan, jolla nyt katsomme toimintaa vastaanottokeskuksessa. Olisi kiinnostavaa pureutua tarkemmin siihen, miten toiminta on vaikuttanut vapaaehtoisten käsityksiin ja asenteisiin turvapaikanhakijoita koskien.

Omiin kokemuksiimme perustuen olisi kiinnostavaa tutkia myös vapaaehtoisryhmien sisällä vallitsevien henkilökemioiden ja ryhmähengen vaikutusta siihen, kuinka ne vaikuttavat motivaatioon tehdä vapaaehtoistyötä. Clary ja Snyder (1999, 159) ovat havainneet, että ihmisten välinen henkilökemia on ratkaisevassa roolissa vapaaehtoistyön toimivuuden kannalta. Olemme havainneet samankaltaisia vaikutuksia myös tutkimamme vapaaehtoistoiminnan piirissä. Oma ryhmämme on toiminut aktiivisesti ja motivaatio on säilynyt korkealla. Projektissa on kuitenkin ollut mukana myös ryhmiä, joissa ryhmädynamiikka ja tiedonkulku ei ole sujunut yhtä mutkattomasti. Tämän vuoksi vastaanottokeskuksella ollaan käyty yhä harvenevissa määrin.

Kevään 2016 aikana Suomeen saapuvien turvapaikanhakijoiden määrä on laskenut. Toukokuun alkuun mennessä hakijoita on ollut 2628 (Maahanmuuttovirasto, 2016a). Se, että turvapaikanhakijat eivät ole enää uutisotsikoissa on myös osaltaan vaikuttanut siihen, etteivät ihmiset enää keskustele asiasta yleisesti, tai tuo ilmi haluaan heidän tilanteensa parantamiseksi. Syksyllä suomalaiset olivat innokkaita järjestämään esimerkiksi vaatekeräyksiä turvapaikanhakijoiden hyväksi. Vaikka tilanne on nyt näennäisesti rauhoittunut syksyyn 2015 verrattuna, turvapaikanhakijat eivät ole kadonneet keskuksista minnekään. Näin ollen kysyntä esikotouttavalle toiminnalle on edelleen suuri.

Barclay kumppaneineen (2003, 117) toteaa, että vapaaehtoisilla on tärkeä rooli erityisesti turvapaikanhakijoiden elämässä juuri heidän maahantulonsa jälkeen. Vaikka turvapaikanhakijoilla olisi katto päin päällä voi heillä silti olla kaipuu tutustua paikallisiin ihmisiin ja mahdolliseen uuteen kotimaahansa. Barclayn ja kumppaneiden (2003, 117) mukaan vapaaehtoistyö voi parhaimmillaan luoda tärkeän linkin paikallisen yhteisön ja turvapaikanhakijoiden välille ja tarjota samalla heille korvaamatonta tukea. Meidän mielestämme tutkimamme

vapaaehtoistyön kaltaiset projektit ovat tässä tilanteessa korvaamattomia. Ne tarjoavat turvapaikanhakijoille mahdollisuuden tutustua kantaväestöön ja antavat samalla opiskelijoille mahdollisuuden yhteiskunnallisella tasolla vaikuttamiseen. On hienoa, jos tutkimamme hanke saa jatkoa syksyllä ja yhä useampi opiskelija pääsee osalliseksi toimintaan, joka tarjoaa mahdollisuuden tarkastella yhteiskuntaa hieman erilaisesta näkökulmasta. Toivon mukaan jokainen vapaaehtoinen ja turvapaikanhakija on tämän yhteistyön myötä saanut jotakin uutta ja ainutlaatuista omaan elämäänsä. Me ainakin olemme.

7 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys ovat yhteydessä tutkijan tekemiin käytännön ratkaisuihin, kuten tutkimussuunnitelman ja raportoinnin tasoon sekä lähteiden oikeaoppiseen käyttämiseen, jotka ovat vahvasti sidoksissa tutkimuksen laatuun. (Tuomi ja Sarajärvi, 2009, 127) Suurin osa tutkimuksen tekemistä koskevista perusvaatimuksista liittyy yleisten eettisten periaatteiden soveltamista tutkimuksen eri vaiheisiin (Pietarinen, 2002, 58). Tieteellisen tutkimuksen tulee olla hyvin perusteltu ja pätevä (Krippendorff, 2004, 19-22). Meidän tutkimuksemme kannalta tärkeiksi eettisiksi periaatteiksi voidaan nostaa lähteiden käyttö ja tutkijan vastuuseen liittyvät kysymykset tutkittavan suojan turvaamisesta. Tutkimuksemme luotettavuuden kannalta oleellisiksi teemoiksi nousivat roolimme tutkijana, analyysimenetelmämme vaiheet sekä tulostemme suhde teoriaan. Avaamme alla aiemmin mainittujen teemojen merkitystä tutkimuksessamme.

Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan tutkimuksen tekemiseen liittyvät eettiset kysymykset ovat useimmiten yhteydessä tutkittavien suojaan. Pelkistetysti tutkittavan suoja pitää sisälleen perusolettamuksen siitä, että tutkittava lähtee mukaan tutkimukseen omasta vapaasta tahdostaan sen jälkeen, kun hänelle on tehty selväksi sen tavoitteet ja menetelmät (Tuomi ja Sarajärvi, 2009, 131). Meidän tutkimuksemme ensimmäisenä vaiheena oli opiskelijoiden informoiminen halukkuudestamme käyttää heidän kirjoittamiaan motivaatiokirjeitä pro gradu -tutkielmamme aineistona. Saimme vastaukseksi yhteensä 17 kirjallista lupaa kirjeiden käyttämistä varten. Kirjeet muutettiin ennen analyysiä nimettömiksi kirjoittajien anonyymiteetin suojaamiseksi.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden lähtökohtana on oman subjektiivisuuden myöntäminen (Eskola & Suoranta, 1998, 211). Olemme myös tuoneet oman suhteemme tutkimukseen liittyen selväksi. Koska itse osallistumme projektiin ja vapaaehtoistyöhön, on se mahdollisesti tuonut tietyn ennakoasetelman ja ajatuksia siitä, minkälaista toiminta on ja mistä syistä siihen halutaan mukaan. Creswelliä (2007, 251) mukaillen tiedostamme oman tutkijapositionemme ja pyrimme näin välttämään omien ennakoasenteidemme välittymistä tutkimukseemme. Tutkijan subjektiivisuuden tiedostaminen on tärkeä asia myös tutkimuksen eettisyyden kannalta. On oletettavaa, että omat lähtökohtamme ja näkemyksemme ovat vaikuttaneet tuloksiin tahtomattamme, sillä myös meidän omat käsityksemme ovat tutkittavien tapaan sosiaalisesti rakentuneita. Oma mielenkiintomme turvapaikanhakijoiden tilannetta

koskien on ohjannut meitä paitsi tutkimusaiheemme valinnassa, myös siinä millaisia asioita olemme nostaneet aineistosta esille.

Roolimme on vaikuttanut tutkimuksen etenemiseen koko prosessin ajan aina aiheen valinnasta aineiston analysoimiseen, joista jälkimmäinen on Eskolan ja Suorannan (1998, 211) mukaan tutkimuksen luotettavuuden kannalta erityisen merkittävässä asemassa. Tutkimuksemme käyttämämme sisällönanalyysi on pitkälle oman tulkintamme varassa, jolloin myös tutkimustulokset ovat meidän omia päätelmiämme vapaaehtoisten motivaatiokirjeistä. Näin ollen tutkimuksemme suurimpana luotettavuuden kriteerinä voidaan pitää tekemäämme sisällönanalyysia, jonka voidaan nähdä mittaavan tutkimuksemme luotettavuutta koko analyysiprosessin alusta loppuun saakka.

Sisällönanalyysia pidetään yleisesti luotettavana analyysimenetelmänä (Krippendorff, 2004, 19-22), mutta tätä ei kuitenkaan voida pitää itsestäänselvyytenä. Sisällönanalyysi pitää sisällään monia luotettavuutta edistäviä tekijöitä, joita olemme pyrkineet noudattamaan. Olemme esimerkiksi kuvanneet prosessimme vaiheet mahdollisimman selkeästi alusta loppuun. Näemme tämän vahvistavan tutkimuksemme toistettavuuden mahdollisuuksia, joita pidetään yhtenä tärkeimmistä luotettavuustekijöistä (Krippendorff, 2004, 19-22; Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2009, 160). Täysin samanlaista tutkimusta ei voi toteuttaa sillä kontekstisidonnaisuus ja aika määrittävät paljon (Creswell, 2007, 251). Esimerkiksi meidän tutkimuksemme lähtökohdat ovat ainutlaatuiset, sillä kyse oli kokeiluluonteisesta pilottihankkeesta, jolloin kukaan osallistujista ei tarkalleen tiennyt mihin oli ryhtymässä. Oletettavasti vapaaehtoistoiminta on organisoidumpaa seuraavana syksynä, jolloin tulevilla vapaaehtoisilla on eri lähtökohdat ja tietotaso prosessia koskien.

Varron (2011) mukaan hyvän tutkimuksen oletetaan etenevän niin, että itse tutkijan ja myöhemmin lukijan on mahdollista pysyä selvillä siitä, millaisia ratkaisuja tehdään, miksi ne tehdään ja millaisia seurauksia niillä on. Tämä osoittaa lukijalle sen, että tutkija on ollut selvillä tekemistään ratkaisuista ja antaa hänelle mahdollisuuden varmuudella seurata, kuinka tuloksiin on päädytty (Varto, 2011, 14-15). Olemme tukeneet tuloksiamme liittämällä mukaan alkuperäisilmauksia, jotta lukija voi seurata mistä ja miten lopulliset kategoriat ovat nousseet. Empiirisen aineiston analyysiosion yhdistäminen käsitteisiin ja suurempiin teemoihin lisää uskottavuutta (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2009, 160). Yläluokat, eli lopulliset kahdeksan kategoriaa, on kirjoitettu auki mahdollisimman selkeästi ja

kaikki taulukot on liitetty tutkimuksen loppuun. Olemme lisänneet tutkimuksemme luotettavuutta kirjoittamalla analyysiprosessimme mahdollisimman selkeäkielisesti ja tuomalla esille tutkimuksemme rajoitteita ja vahvuuksia (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2009, 160). Rajoitteena voidaan nähdä katselukannasta riippuen esimerkiksi aiesitonamme toimivien motivaatiokirjeiden määrä, siinä missä itse luemme yhdeksi tutkimuksemme vahvuudeksi auki kirjoitetun analyysiprosessin.

Kvalitatiivista tutkimusta tehdessä on vaarana pitää omasta tutkimuksesta saatuja tuloksia oikeina ja muodostaa niiden pohjalta harhakuvia todellisuudesta (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen, 2009, 159). Sosiaalisen konstruktionismin kautta ymmärrämme, että jokaisen maailma on rakentunut omien sosiaalisten kokemusten pohjalta. Näin ollen pidämme aineistosta esiin nostettuja tuloksia vain yhtenä näkökulmana, sillä löytämämme syyt vapaaehtoisena toimimiseen ovat otanta vain seitsemältätoista kasvatustieteiden opiskelijalta. Vaikka katsomme otannan riittävän oman tutkimuksemme tarpeisiin, tiedostamme ettei sen pohjalta tule tehdä yleistäviä johtopäätöksiä. Tutkimuksemme kannalta on esimerkiksi olennaista huomioida, että suurin osa tutkimukseen osallistuneista vapaaehtoisista opiskelee Intercultural Teacher Education- ja Education and Globalization-linjoilla. Heidän opintojensa tavoitteena on kasvattaa ja valmistaa opiskelijoita kohtaamaan monikulttuurisuutta ja globaalin maailman haasteita. Opintojen voidaan olettaa antavan tietyn perspektiivin turvapaikkatilanteen kohtaamiseen.

Lähteillä on tärkeä merkitys paitsi tutkimusetiikan, myös tutkimuksen luotettavuuden kannalta. Tieteen tekemiseen oleellisesti liittyvä rehellisyyden vaatimus kieltää paitsi seipitellyt ja vääristellyt tulokset, myös luvattomat lainaukset ja plagioimisen. Tutkimuksen tekijän tärkeänä lähtökohtanaan tunnollisuuden vaatimus, jonka mukaan tutkijan hankkiman ja välittämän informaation tulisi olla mahdollisimman luotettavaa. Tieteellisen tutkimuksen tavoitteena on aina todellisuuden ymmärtäminen ja oman alan tutkimusta edistävän informaation tuottaminen. Nämä tavoitteet eivät ole mahdollisia, mikäli tutkija ei tunne omaan tutkimusaiheeseensa liittyvää aiempaa tutkimusta. (Pietarinen, 2002, 59-66) Olemme parantaneet tutkimuksemme luotettavuutta tuomalla aiempaa kirjallisuutta tulostemme tueksi (Creswell, 2007, 250). Meidän tutkimuksemme ensimmäisiä vaiheita olikin tutustua alan kirjallisuuteen ja kartoittaa aiemmin tehtyä tutkimusta erityisesti vapaaehtoistyön tiimoilta. Tämä vaikutti aiheemme rajaamiseen sekä teoreettiseen viitekehykseen ja analyysimenetelmän valintaan.

LÄHTEET

- Acquah, E. O. (2015). *Responding to changing student demographics in Finland: A study of teachers' developing cultural competence*. Väitöskirja. Turun yliopisto, Turku.
- Allred, A.T., King, S., & Valentin, E.K. (2014). Does Victim Responsibility Influence Nonprofit Volunteerism? *Journal of Nonprofit & Public Sector Marketing*, 26, 62-79.
- Banks, J. (1994). *An Introduction to Multicultural Education*. Massachusetts: Allyn and Bacon.
- Barclay, A., Bowes, A., Ferguson, I., Sim, D., Valenti, M., Fard, S., & MacIntosh, S. (2003). *Asylum Seekers in Scotland*. Stirling: University of Stirling.
- Burr, V. (2015). *Social constructionism* (3rd ed.). New York: Routledge.
- Clark, H. (2011). Foreward. Teoksessa *The World's Volunteerism Report 2011: Universal Values for Global Well-being*. Denmark: Phoenix Design Ald.
- Clary, E.G., & Snyder, M. (1999). The Motivations to Volunteer: Theoretical and Practical Considerations. *Current Directions in Psychological Science (Wiley-Blackwell)*, 8(5), 156-159.
- Cicognani, E., Mazzoni, D., Albanesi, C., & Zani, B. (2014). Sense of Community and Empowerment Among Young People: Understanding Pathways from Civic Participation to Social Well-Being. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 26(1), 24-44.
- Coenders, M., Lubbers, M., & Scheepers, P. (2003). *Majority populations' attitudes towards migrants and minorities: Report for the European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia*. University of Nijmegen.
- Cooper, K. & White, R. E. (2012). *Qualitative research in post-modern era: Context of qualitative research*. New York: Springer.
- Creswell, J.W. (2013). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. (3. ed.). California: Thousand Oaks.
- Creswell, J.W. (2007). *Qualitative Inquiry & Research Design. Choosing Among Five Approaches* (3rd Edition). California: SAGE Publications, Inc.
- Dolnicar, S., & Randle, M. (2007) What Motivates Which Volunteers? Psychographic Heterogeneity Among Volunteers in Australia. *Voluntas*. 18, 135-155.
- Eskola, J. & Suoranta, J.(1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino
- European Council on Refugees and Exiles. (2016). *Dublin Regulation*. Haettu 11.2.2016 osoitteesta <http://www.ecre.org/topics/areas-of-work/protection-in-europe/10-dublin-regulation.html>
- Eurostat. (2016). *Asylum quarterly report*. Haettu 4.4.2016 osoitteesta http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Asylum_quarterly_report
- Finney, N., & Peach, E. (2013). *Attitudes towards asylum seekers, refugees and other immigrants: A literature review for the Commission of Racial Equality (CRE)*. London: Information Centre about Asylum Seekers and Refugees in the UK.

- Greenhalgh, E.M., & Watt, S.E. (2015). Preference for consistency and value dissimilarities in dehumanization and prejudice toward asylum seekers in Australia. *European Journal of Social Psychology*, 45, 110-119.
- Hacking, I. (2009). *Mitä sosiaalinen konstruktionimismi on?* Tampere: Vastapaino.
- Harju, A. (2009). *Finnish Civil Society*. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Heikkinen, H. (2006). Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Heikkinen, H. L. T. , Rovio, E., & Syrjälä, L. *Toiminnasta tietoon* (16-38). Vantaa: Dark Oy.
- Holdsworth, C., Quinn, J. (2010). Student volunteering in English Higher Education. *Studies in Higher Education*, 35(1), 113-127.
- Horsti, K. (2005). Media ohittaa toisen: Suomen mediatutkimus etnisyydestä, rasismista ja maahanmuutosta. *Media & Viestintä*, 23(4), 79-87.
- Houle, B.J., Sagarin, B.J., & Kaplan, M.F. (2005). A Functional Approach to Volunteerism: Do Volunteer Motives Predict Task Preference? *Basic and Applied Social Psychology*, 27(49), 337-344.
- Hustnix, L., & Lammertyn, F. (2003). Collective and Reflexive Styles of Volunteering: A Sociological Modernization Perspective. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*. 14(2), 167-187.
- Irwin, A. (2010). Social constructionism. Teoksessa: Wodak, R., Kerswill, P., & Johnstone, B. (edit.) *The SAGE handbook of sociolinguistics*. Washington DC: SAGE.
- Jaakkola, M. (2009). *Maahanmuuttajat suomalaisten näkökulmasta: Asennemuutokset 1989-2007*. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Kankkunen, P., & Vehviläinen-Julkunen, K. (2009). *Tutkimus hoitotieteessä*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Kakkori, L., Huttunen, R. (2011). Fenomenologia, hermeneutiikka ja fenomenografinen tutkimus. Haettu osoitteesta: <http://users.utu.fi/rakahu/fenomenografia2011.pdf>
- Kaukko, M. (2015). *Participation in and beyond liminalities: Action research with unaccompanied asylum-seeking girls*. Väitöskirja. Oulun Yliopisto, Oulu.
- Kiviniemi, K. (2001) Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Aaltola, J & Valli, R. (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy
- Koskiahho, B. (2001). Sosiaalipolitiikka ja vapaaehtoistyö. Teoksessa Eskola, A., Kurki, L. *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena*, (15-40). Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.
- Kurki, L. (2001). Kasvaminen palvelutehtävään -- sosiaalipedagoginen katse vapaaehtoistyöhön. Teoksessa Eskola, A., & Kurki, L. *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena*, (67-94). Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.
- Krippendorff, K. (2004) *Content Analysis: An Introduction to Its Methodology*. Thousand Oaks: Sage Publications, Inc.
- Laakso, A. (2015, marraskuu 11). Kansanedustaja: turvapaikanhakijat käännytettävä keinolla millä hyvänsä. *Yle uutiset*. Haettu 29.4.2015 osoitteesta http://yle.fi/uutiset/kansanedustaja_turvapaikanhakijat_kaannyttava_keinolla_milla_hyvansa/8447431
- Larsson, J., & Holmström, I. (2007) Phenomenographic of phenomenological analysis: does it matter? Examples from a study on anaesthesiologists' work. *International Journal of Qualitative Studies on Health and Well-being*, 2 , 55-64.

- Latvala, E., & Vanhanen-Nuutinen, S. 2003. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksenpe-
rusprosessi: sisällönanalyysi. Teoksessa: Janhonen, S. & Nikkonen, M. (toim.)
Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Helsinki: WSOY, 21–43.
- Leigh, R. (2011). *State of the World's Volunteerism Report 2011: Universal Values for
Global Well-being*. Denmark: Phoenix Design Ald.
- Lichtman, M. (2012). *Qualitative Research in Education: A User's Guide*. (3. Ed.). Cali-
fornia, Thousand Oaks.
- Liebkind, K., & Eränen, L. (2000). Valikoiva myötätunto. Teoksessa: Liebkind, K. *Moni-
kulttuurinen Suomi: Etniset suhteet tutkimuksen valossa* (68-70). Tampere: Tammer-
Paino Oy.
- Liebkind, K., Haaramo, J., & Jasinskaja-Lahti, I. (2000). Kannattaa tutustua paremmin. Te-
oksessa: Liebkind, K. *Monikulttuurinen Suomi: Etniset suhteet tutkimuksen valossa*
(56-67). Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Liebkind, K., & Jasinskaja-Lahti, I. (2000). Syrjintäkokemusten vaikutus maahanmuutta-
jiin. Teoksessa: Liebkind, K. *Monikulttuurinen Suomi: Etniset suhteet tutkimuksen
valossa* (80-92). Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Lukkaroinen, R. (2005). "Muutos on pysyvä olotila": Turvapaikanhakijoiden vastaanot-
tona järjestettävät palvelut ja niiden järjestämisestä aiheutuvat kustannukset. Hel-
sinki: Työministeriö.
- Lough, B.J. (2011). International volunteers' perceptions of intercultural competence. *In-
tercultural Journal of Intercultural Relations*, 35(4), 452-464.
- Maahanmuuttovirasto. (2016a). *Turvapaikanhakijat ja heille tehdyt päätökset 2015*. Haettu
4.4.2016 [http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka- ja_pakolaistilas-
tot](http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot/turvapaikka- ja_pakolaistilas-
tot)
- Maahanmuuttovirasto. (2016b). Kansainvälistä suojelua koskevat päätökset. Haettu
11.2.2016 osoitteesta [http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hake-
minen/paatos/turvapaikka_ja_kansainva4linen_suojelu](http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hake-
minen/paatos/turvapaikka_ja_kansainva4linen_suojelu)
- Maahanmuuttovirasto. (2016c). Turvapaikanhakeminen. Haettu 11.2.2016 osoitteesta
http://www.migri.fi/turvapaikka_suomesta/turvapaikan_hakeminen
- Mammon, R. (2010). *Kolmen etnisen ryhmän kotoutumisprosessi Suomessa*. Väistökirja.
Jyväskylän yliopisto, Jyväskylä.
- Markkola, P. (2005) Kristillissosiaalinen työ, kansalaisaktivismi ja naiset 1800-luvulla. Te-
oksessa Nylund, M & Yeung, A.B. (2005) Toim. *Vapaaehtoistoiminta - Anti, arvot
ja osallisuus*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy
- Marton, F. (1996). Cognosco ergo sum -- Reflections on reflections. Teoksessa Dall'Alba
G., & Hasselgren, B. *Reflections on Phenomenography*, (141-162). Göteborg:
Kompndiet.
- Mayring, P. (2014). *Qualitative content analysis: Theoretical Foundation, Basic Proce-
dures and Software Solution*. Klagenfurt: Primary Publication.
- Migrationsverket. (2016). *The Swedish Refugee Quota*. Haettu 2.5.2016 osoitteesta:
[http://www.migrationsverket.se/English/Private-individuals/Protection-and-asylum-
in-Sweden/The-refugee-quota.html](http://www.migrationsverket.se/English/Private-individuals/Protection-and-asylum-
in-Sweden/The-refugee-quota.html)
- Musick, M.A., & Wilson, J. (2008). *Volunteers: A Social Profile*. Bloomington: Indiana
University Press.

- Nickerson, A.M., & Louis, W.R. (2008). Nationality Versus Humanity? Personality, Identity, and Norms in Relation to Attitudes Towards Asylum Seekers. *Journal of Applied Social Psychology*, 38(3), 796-817.
- Niilo, M. (2015, joulukuu 29). Poliitiikan hullu vuosi 2015 - Keskustelu leimahti liekkeihin: törkyä, pelottelua ja pakkopullaa. *Yle uutiset*. Haettu 29.4.2015 osoitteesta http://yle.fi/uutiset/politiikan_hullu_vuosi_2015_keskustelu_leimahti_liekkeihin_torkya_pelottelua_ja_pakkopullaa/8553341
- Nylund, M. (2004). Vapaaehtois- ja kansalaistoimintaa urbaanissa paikallisyhteisössä. Teoksessa Bäcklund, P. (toim.) *Kotipesänä Helsinki. Helsingin kaupunginosayhdistyksen Liitto ry 40 vuotta*, (116-132). Helsinki: Helsingin kaupungin tietokeskus.
- Nylund, M., & Yeung, A. B. (2005). Vapaaehtoisuuden anti, arvot ja osallisuus murroksessa. Teoksessa Nylund, M & Yeung, A.B. (2005) Toim. *Vapaaehtoistoiminta - Anti, arvot ja osallisuus*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy
- Pakolaisapu. (2016a). Pakolaisuus Suomessa. Haettu 12.2.2016 osoitteesta <http://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/pakolaisuus-suomessa/>
- Pakolaisapu. (2016b). Yleisimmin käytetyt termit. Haettu 11.2.2016 osoitteesta <http://pakolaisapu.fi/pakolaisuus/sanasto/>
- Pakolaisneuvonta ry. (2016). 10 väitettä ja faktaa turvapaikanhakijoista ja pakolaisista. Haettu 9.4.2016 osoitteesta http://www.pakolaisneuvonta.fi/index_html?lid=90
- Pansieri, F. (2011). Preface. Teoksessa *State of the World's Volunteerism Report 2011*. Universal Values for Global Well-being. Denmark: Phoenix Design Ald.
- Ojanen, M. (2001). Auttajaksi oppiminen -- psykologia minuuden tulkkina. Teoksessa Eskola, A., Kurki, L. *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena*, (95-110). Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.
- Ropo, A., Eriksson, P. (2001). Hyvinvointipalvelut, liiketoiminta ja vapaaehtoistyö. Teoksessa Eskola, A., Kurki, L. *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena* (41-54). Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Sisäministeriö. (2013). *Maahanmuuton tulevaisuus 2020 --työryhmän ehdotus*. Helsinki: Monistamo.
- Sisäministeriö. (2016). Vapaaehtoinen paluu ja palauttaminen. Haettu 11.4 osoitteesta: https://www.intermin.fi/fi/maahanmuutto/turvapaikanhakijat/vapaaehtoinen_paluu_ja_palauttaminen
- Sawtell, J., Dickson-Swift V., & Verrinder, G. (2010). "It's not all tied up with bureaucrats and funding": Autonomous volunteer participation in the rural resettlement of refugees. *Australian Journal of Social Issues*. 45(4), 543-558.
- Schnell, T., & Hoof, M. (2012). Meaningful commitment: finding meaning in commitment. *Journal of Beliefs and Values*, 33(1), 35-53.
- Schweitzer, R., Perkoulidis, S., Krome, S., Ludlow, C., & Ryan, M. (2005). Attitudes towards refugees: The dark side of prejudice in Australia. *Australian Journal of Psychology*, 57(3), 170-179.
- Sorri, H. (2005). Elämän käänneet - arvojen ja identiteetin muutokset. Teoksessa Nylund, M. & Yeung A. B. (toim.) *Vapaaehtoistoiminta - Anti, arvot ja osallisuus*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

- Suomen laki (2010/1386) Laki kotoutumisen edistämisestä.
- Suomen laki (1999/493) Laki maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta (kumottu).
- Suomen laki (1968/77). Pakolaisten oikeusasemaa koskeva yleissopimus.
- Suomen laki (2009/558). Yliopistolaki.
- Talib, M., Löfström, J. & Meri, M. (2004) *Kulttuurit ja koulu - avaimia opettajille*. Vantaa: Dark Oy
- The Council, The European Parliament and The Commission. (2013). Regulation (EU) No 604/2013 of the European Parliament and of The Council. *Official Journal of the European Union*. 180/31. Haettu osoitteesta 11.2.2016 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:180:0031:0059:EN:PDF>
- Thoits, P.A. (2012). Role-Identity Salience, Purpose and Meaning in Life, and Well-Being among Volunteers. *Social Psychology Quarterly*, 75(4), 360-384.
- Tolonen, R. (2015, elokuun 9). BBC kertoo laajassa jutussa suomalaisten jakautuneista asenteista turvapaikanhakijoita kohtaan. *Helsingin Sanomat*. Haettu 29.4.2016 osoitteesta: <http://www.hs.fi/kotimaa/a1441763908010>
- Trounson, J.S., Critchley, C., & Pfeifer, J. (2015). Australian attitudes toward asylum seekers: roles of dehumanization and social dominance theory. *Social Behavior and Personality*, 43(10), 1641-1656.
- Tuomi, J & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy
- Tuomivaara, S. (2005). Media, valta ja kansalaistoiminta. *Media & Viestintä*.
- Tuomivaara, T (1988). Toim. *Tieteellisen tutkimuksen perusteet 1: luentomoniste*: Y125. Helsinki: Helsingin yliopisto
- UNESCO. (2013). *Intercultural Competences: Conceptual and Operational Framework*. France: UNESCO.
- YK:n yleiskokous. (2010). *Convention and Protocol Relating to the Status of Refugees*. Geneva.
- Uusikylä, K. (2001). Kaveriksi, tukijaksi, kykyjen kättilöksi -- kasvatusala kutsuu vapaaehtoisia. Teoksessa Eskola, A., Kurki, L. *Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena*, (111-120). Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.
- Varto, J. (2011). Miksi miettiä metodologioita? Teoksessa Holma, K. & Mälkki, K. (toim.) *Tutkimusmatkalla. Metodologia, teoria ja filosofia kasvatustutkimuksessa* (13-24). Helsinki: Gaudeamus.
- Wilson, J. (2000). Volunteering. *Annual Review of Sociology*, 26, 215-240.
- Zick, A., Küpper, B., Hövermann, A. (2011). *Intolerance, Prejudice and Discrimination: A European Report*. Berlin: bub Bonner Universitäts-Buchdruckerei.

LIITE 1. SÄHKÖPOSTI

29.9.2015

Tukihenkilöksi vastaanottokeskukseen?

Hei!

Ouluun on tullut runsaasti turvapaikanhakijoita, jotka toivovat mahdollisimman varhain kontaktia suomalaisiin ja Suomen yhteiskuntaan. Viime viikkoina loistavasti pyörineiden vastaanottokeskuksen vapaaehtoisvuorojen perusteella olemme varmoja, että tiedekunnassamme on paljon opiskelijoita jotka voivat vastata tähän tarpeeseen. Tämän vuoksi olemme järjestämässä yhdessä Heikinharjun vastaanottokeskuksen työntekijöiden kanssa opiskelijoille mahdollisuutta sitoutua turvapaikanhakijoiden tukihenkilöiksi heidän kotouttamisprosessinsa alussa.

Toimintaan valitut opiskelijat toteuttavat haluamilleen kohderyhmille (esim.. nuorille, miehille, naisille, vanhuksille,) toimintaa pareittain tai pienissä ryhmissä noin kahdesti kuussa. Toiminnan tavoitteena on tarjota turvapaikanhakijoille kosketuspintaa Suomessa asuviin ihmisiin ja suomalaiseen kulttuuriin, tukea suomen kielen taitojen kehittymistä sekä ennen kaikkea luoda turvallisuuden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Toiminnan ei tarvitse olla kovin suunnitelmallista, se voi olla kävelyllä käyntiä, jalkapalloa tai mitä vain ihmisten tarpeiden mukaan.

Jos kiinnostuit tästä, lähetä vapaamuotoinen, enintään yhden A4-arkin mittainen motivaatiokirje 11.10.2015 mennessä osoitteeseen mervi.kaukko@oulu.fi otsikolla Vapaaehtoistoiminta.

Kerro meille ainakin nämä asiat:

- Miksi haluat mukaan vastaanottokeskuksen vapaaehtoistoimintaan?
- Millaista kuvittelisit toiminnan olevan?
- Millaisia haasteita toiminta saattaisi mielestäsi sisältää?

Toivomme hakijoilta jonkin verran aiempaa kokemusta työskentelystä muiden kulttuurien parissa. Toivomme myös sitoutumista vähintään puoleksi vuodeksi, sillä turvallisuuden tunteen luomiseksi ja kotoutumisen aidosti edistämiseksi pyritään välttämään vapaaehtoisten jatkuvaa vaihtumista. Tukihenkilötoiminta on antoisaa, yhteiskunnallisesti arvokasta ja ajankohtaista. Lisäksi pienillä teoilla ja läsnäololla on suuri merkitys turvapaikanhakijoille.

Kaikille vapaaehtoistoimintaan osallistuville järjestetään ennen toiminnan aloittamista perehdytystilaisuus ja tarjotaan tukea toiminnan aikana. Toiminnasta voi saada 2 opintopistettä vapaavalintaisiin opintoihin.

Lisää tietoa sekä vastauksia kysymyksiin saa osoitteesta esko.nummenmaa@student.oulu.fi.

Kiinnostuneille järjestetään yhteistyössä Heikinharjun vastaanottokeskuksen henkilökunnan kanssa info- ja keskustelutilaisuus maanantaina 05.10.2015 salissa KTK 112 klo 16.00. Tilaisuudessa näytetään video (20min) turvapaikkaprosessista ja kerrotaan lisää toiminnasta. Tervetuloa keskustelemaan!

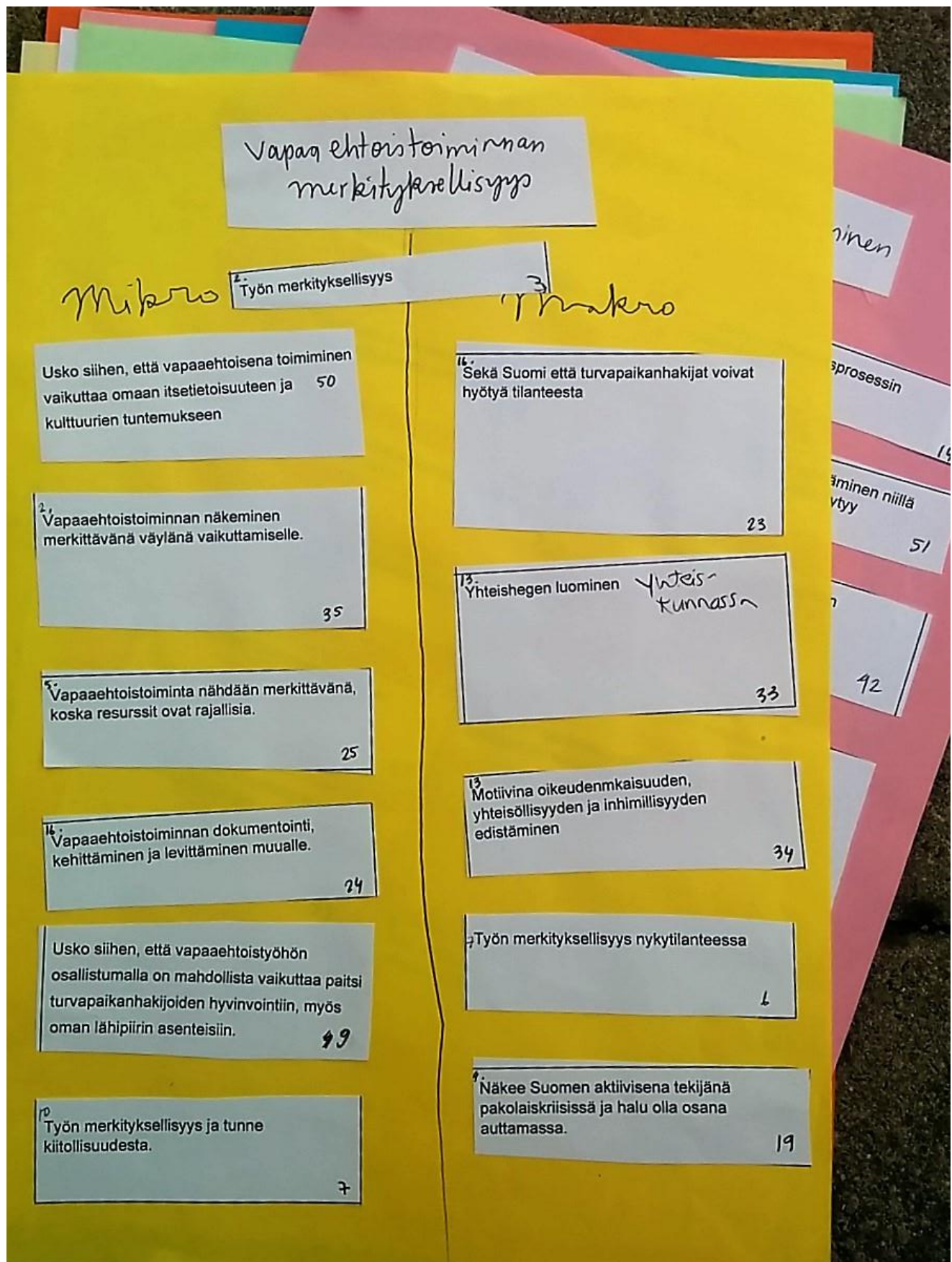
Ystävällisin terveisin

Mervi ja Esko

LIITE 2. ESIMERKKEJÄ PELKISTÄMISESTÄ

Haluan mukaan vastaanottokeskuksen vapaaehtoistoimintaan, koska haluan olla jollakin tavalla auttamassa turvapaikanhakijoita heidän kotoutumisprosessissaan.	Halu auttaa kotoutumisprosessin edistämisessä
---halu tehdä lisää ja auttaa järjestelmällisesti on suuri.	Halu auttaa
Se, että voi olla auttamassa kotoutumisprosessissa on hieno mahdollisuus, jota ei kannata jättää välistä.	Halu auttaa kotoutumisprosessin edistämisessä
Jos se, että omalla toiminnalla ja läsnäololla voi auttaa jotakuta, niin teen sen enemmän kuin mielelläni.	Halu auttaa omista rajallisista kyvyistä huolimatta
Se, että saisin olla mukana auttamassa, voisi mielestäni auttaa ymmärtämään tätä tilannetta: auttaa niin minua kuin lähipiiriäni sekä turvapaikanhakijoita.	Ymmärrys nykytilanteeseen auttamisen kautta: auttaa itseä (+lähipiiriä) ja turvapaikanhakijoita Halu ymmärtää pakolaiskriisi ja siihen liittyvät yhteiskunnalliset muutokset.
---mutta kaikista tärkein tavoitteeni vapaaehtoistyöntekijänä olisi osoittaa kiinnostusta ja antaa pieniä ilon hetkiä heille, jotka niitä nyt tarvitsevat.	Kiinnostus turvapaikanhakijoista

LIITE 3. TULOSTETTUIJEN ILMAUSTEN RYHMITTELY.

LIITE 4. ESIMERKKEJÄ KLUSTEROINNISTA

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
Omien pelkojen häpeäminen turvapaikanhakijoita kohtaan. Pelkojen takana epätie-toisuus.	Halu päästä eroon omista peloista ja ennakkoluuloista	Pelkojen ja ennakkoluulojen kohtaaminen
Usko siihen, että omien ennakkoluulojen murtaminen on merkityksellistä oman ammatillisen kasvun kannalta tulevana luokanopettajana.		
Halu murtaa itsessään olevia ennakkoluuloja.		
Usko siihen, että vapaaehtoisena toimiminen rikkoo omia ennakkoluuloja		
Omat ja muiden kantasuomalaisten pelot yhtenä syynä lähteä mukaan vapaaehtoisuuteen.	Mahdollisuus vaikuttaa muiden ennakkoluuloihin ja asenteisiin	

LIITE 5

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka
Halu ymmärtää paremmin turvapaikanhakijoita koskevaa nykytilannetta.	Halu lisätä ymmärrystä turvapaikanhakijoiden tilannetta koskien	Itsensä kehittäminen kohti interkulttuurisia kompetensseja
Usko siihen, että vapaaehtoistoiminta antaa valmiuksia kohdata erilaisuutta	Vapaaehtoistoiminta antaa valmiuksia erilaisuuden kohtaamiseen	
Halu kehittää omaa toimintaa kulttuurisensitiivisemmäksi		
Halu oppia uutta eri kulttuureista.		
Teoreettisen tiedon soveltamisen käytäntöön.	Oman ja kanssaopiskelijoiden tieto- ja kokemuspohjan käyttöönotto	
Halu tehdä vapaaehtoistyötä motivoituneiden kanssaopiskelijoiden kanssa.		